

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra teologické etiky a spirituální teologie

Mgr. Karel Macek, Ph.D.

Teologické aspekty koučování

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Libor Ovečka, Dr.

Praha 2016

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

13. 6. 2016

Karel Macek

Bibliografická citace

Teologické aspekty koučování [rukopis] : diplomová práce / Karel Macek; vedoucí práce: Libor Ovečka. -- Praha, 2016. -- 103 s.

Anotace

Koučování je moderní nástroj osobního rozvoje s řadou předností, který sklízí mnoho úspěchů. Přesto vyvolává některé otazníky v rovině náboženské i etické. Představitelé koučovacích škol, které působí v České republice, se různým způsobem hlásí k esoterii a New Age. Zároveň dotazníkový průzkum ukázal, že etické hranice českých koučů jsou mnohem volnější než učení katolické církve. Koučování tedy představuje pro katolického křesťana nástroj jak slibný, tak svým způsobem pochybný. Biblické texty i skutečnosti dalšího vývoje církve nabízejí řadu paralel: v křesťanství lze nalézt nemálo známek koučování. Na druhou stranu, koučovací školy neuznávají Boha, absolutní pravdu či koncept hříchu. Vhodným řešením tohoto napětí je reflexe antropologických východisek na obou stranách. Při zaměření se na konkrétní koučovací školu (Neuroleadership) docházíme k závěru, že její podstatná východiska koučování mají v křesťanství pevně ukotvení. Přes tento pozitivní závěr je v praxi třeba postupovat obezřetně při řešení konkrétních etických dilemat. Uvážlivé uplatnění koučovacího přístupu může posloužit také v oblasti duchovního doprovázení.

Klíčová slova

Koučování, neurovědy, teologická etika, teologická antropologie, duchovní doprovázení.

Abstract

Theological Aspects of Coaching

Coaching is a modern tool for personal development with many advantages and successful applications. However, some concerns arise from the religious and ethical perspectives. Links to esoterics and New Age have been proclaimed by leaders of coaching schools that operate in the Czech Republic. Moreover, a survey has indicated that ethical limits of Czech coaches are more liberal than the official position of the Catholic Church. Thus, for a Catholic Christian, the coaching is promising as well as questionable. Biblical texts, as well as the facts from the subsequent history of Church, indicate many similarities: Christianity has exhibited marks of coaching since the very beginnings. On the other hand, most of the coaching schools deny God, absolute truth, or the concept of sin. An appropriate approach how to address this tension is a reflection of anthropological fundamentals. Analyzing sincerely one of the coaching schools (Neuroleadership), we can conclude that all of them have clear counterparts in the Christian doctrine. In spite to this positive conclusion, it is necessary to be cautious when facing practical ethical dilemmas. A wise application of the coaching approach can be helpful also in the spiritual direction.

Keywords

Coaching, neuroscience, theological ethics, theological anthropology, spiritual direction.

Počet znaků (včetně mezer): 160 781.

Poděkování

Píšu-li práci o koučování, první poděkování patří mým dvěma koučům, a sice Mgr. Jitce Jetlebové a Ing. Jánů Debnárovi. Děkuji těm, kteří mě do této problematiky uváděli tréninkem, tedy JUDr. Vladimíru Tukovi a Ing. Václavu Szákalovi, i přátelům koučům, kteří mi byli na mé cestě oporou, zejména pak PhDr. Martině Dobešové, Ph.D. a PhDr. Zdenkovi Matulovi. Mé poděkování směřuje také ke všem, které jsem měl tu čest koučovat a kteří mě mnohdy šokovali svými nečekanými pokroky. Bez svého vedoucího doc. PhDr. Libora Ovečky, Dr. bych tuto práci nemohl předložit. Děkuji Bc. Kateřině Korábkové za zevrubnou kontrolu pravopisu a P. Ing. Jozefu Ržoncovi, Ph.D. OSA za pečlivou reflexi čtvrté kapitoly. Nemohu opomenout ani své rodiče Karla a Marii – zejména maminku, která mě ke koučování svým způsobem inspirovala a k práci přispěla svými postřehy. Děkuji své milované manželce Dominice, která mi umožnila a pomohla nejen sepsat tuto práci, ale také vést několikaletou koučovací praxi nad rámec mých ostatních pracovních i jiných povinností. Děkuji Pánu Bohu za dar života i studia.

Svou práci věnuji všem křesťanům, kteří se stanou kouči, a všem koučům, kteří se stanou křesťany.

Obsah

Úvod	7
1. Metoda	8
1.1. O autorovi této práce	8
1.2. Nejzákladnější pojmy: koučování a teologie	8
1.3. Volba témat a důrazů na základě dotazníků	11
1.4. Stávající poznání v oboru a dostupná související literatura	13
1.5. Vymezení cílů práce	19
1.6. Volba postupu pro řešení stanovených cílů	20
2. Koučování	22
2.1. Vymezení pojmu	22
2.2. Přínosy koučování	23
2.3. Koučování podle ICF	24
2.4. Vztah k příbuzným oborům	26
2.5. Hlavní směry v koučování	27
3. Koučování a křesťanství – předběžný pohled na podobnosti	30
4. Teologická reflexe východisek koučovacích škol	41
4.1. Nastínění konfliktu	41
4.2. Antropologie koučování založeného na neurovědách	45
4.3. Pokus o teologickou odpověď	52
5. Morálně-teologická témata koučovací praxe	69
5.1. Morálně-teologická témata ze strany věřícího koučovaného	69
5.2. Morálně-teologická témata ze strany kouče	72
6. Koučování v rámci katolické církve	75
6.1. Od duchovního vedení k duchovnímu doprovázení	76
6.2. Koučování řeší některá nebezpečí duchovního doprovázení	77
6.3. Koučování v duchovním doprovázení je problematické	79
6.4. K moudrému použití koučování v duchovním doprovázení	81
Závěr	85
Hlavní výsledky práce	85
Otevřená témata	86
Seznam použitých zkratk	88
Seznam literatury	89
Literatura o koučování a osobním rozvoji	89
Církevní dokumenty	91
Ostatní teologické a jiné zdroje	92
Internetové odkazy	94
Přílohy – výsledky dotazníků	95

Úvod

Koučování jako moderní nedirektivní nástroj osobního rozvoje představuje populární fenomén posledních desetiletí. Svědčí o tom velký nárůst počtu koučů, literatury i kurzů. Potřebuje se teologie zaobírat koučováním? Ano, tady jde přece o člověka, jeho růst, identitu, pohnutky, hodnoty, směřování, jednání. Církev zajímá dnešní člověk v radosti i úzkosti, ve smutku i naději. Proto reflexe dění ve světě patří mezi úkoly teologie, zejména pak zkoumání, jak to či ono napomáhá či nenapomáhá lidem k jejich integrálnímu rozvoji. Jak uvidíme, koučování představuje oblast, která z jedné strany slibuje mocné nástroje a z druhé strany vyvolává ne jeden otazník, a to nejen mezi věřícími.

Jedním z impulsů pro tuto práci byla anketa mezi českými profesionálními kouči, která ukázala na některá možná napětí vůči křesťanství, zejména pokud jde o pojetí člověka. Tato napětí jsou potvrzena i v dosud napsané teologické literatuře. Do jaké míry je z křesťanského hlediska možné rozvíjet celého člověka bez ohledu na Boha? Jak řešit praktické situace jako věřící kouč či jako věřící koučovaný? Co může koučování nabídnout pastoraci?

Předložená práce zkoumá vztah mezi koučováním a křesťanstvím teologickými prostředky. Byť původním rámcem této práce měly být metody teologické etiky, některé přesahy, zejména do teologické antropologie a pastorální teologie, se ukázaly být nutnými. S ohledem na to, jak chápe koučování sebe samo, jsou předloženy odpovědi, které se opírají o prameny teologie.

1. Metoda

V této kapitole bude představen autor práce, budou uvedeny základní pojmy a shrnut stávající stav poznání ve zkoumané problematice. Dále budou vysloveny cíle práce a nastíněn postup, jakým jich bude dosaženo.

1.1. O autorovi této práce

Katolická teologie považuje za velmi podstatné téma předporozumění, s nímž se pracuje ve vědách, a to zejména v těch interpretačních, mezi které teologie patří¹. Základní informace o autorovi by měla pomoci čtenáři si uvědomit, kde a proč s ním může očekávat soulad a kde a proč s ním může očekávat odlišný pohled na věc.

Mgr. Karel Macek, Ph.D. (*1982) je praktikující římský katolík, je ženatý, studoval na FJFI ČVUT a MFF UK aplikovanou matematiku a umělou inteligenci s důrazem na automatické rozhodování na základě dat. Pracuje v aplikovaném výzkumu a zároveň vede vlastní koučovací praxi, kde používá přístup založený na poznacích o lidském mozku. K tomuto přístupu byl trénován Neuroleadership Group, kde absolvoval Intenzivní trénink koučů a Týmové koučování. Sám absolvoval v tomto přístupu také dvě série jako koučovaný. V roce 2013 získal na KTF UK titul bakalář v oboru teologické nauky s prací Rozbor trojiční teologie v kázáních Bernarda z Clairvaux na Píseň písní.

1.2. Nejzákladnější pojmy: koučování a teologie

Tato práce zkoumá teologické aspekty koučování, a to zejména aspekty teologické etiky. Nejprve vymeze tyto pojmy citacemi uznávaných zdrojů a prozkoumejme, zda je možné o nich uvažovat ve vzájemném vztahu. Definici

---

¹ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria – Struktury myšlení v dogmatické teologii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 139–140.

koučování nalezneme v Etickém kodexu Mezinárodní federace koučů (anglicky International Coach Federation, zkráceně ICF):

„Koučink² je partnerství s klienty v jejich myšlenkovém a tvůrčím procesu, který je inspiruje k maximalizaci jejich osobního a profesního potenciálu. Kouč ICF souhlasí s praktickým využíváním klíčových kompetencí ICF a slibuje dodržování Etického kodexu ICF. Profesionální koučovací vztah existuje, pokud koučování zahrnuje dohodu (včetně smluv), která definuje odpovědnosti každé strany.“³

Je vidět, že koučování má tři úrovně: obecný koučovací vztah, specifitěji profesionální koučovací vztah a ještě specifitěji profesionální koučovací vztah, kde kouč jedná v souladu s daným standardem. V této kapitole pouze ověříme základní vztah mezi koučováním a teologií. Podrobněji se s koučováním čtenář seznámí ve druhé kapitole, a to včetně specifikace klíčových ICF kompetencí. Nyní přejdeme k teologii. C. V. Pospíšil cituje⁴ následující Latourellovu definici:

„Teologie jakožto věda je dílem věřícího subjektu, který využívá rozumu k tomu, aby lépe porozuměl tomu, co je mu již vlastní díky víře. Teologie je víra prožívaná věřící myslí a je zpracována vědeckým způsobem.“⁵

Lze předpokládat, že po poněkud syrovém uvedení obou definic si řada čtenářů klade otázku, do jaké míry můžeme uvažovat o teologii v souvislosti s koučováním. Jak je vůbec možné, aby se věřící subjekt při rozumové reflexi toho, co přijal díky víře, zabíral koučováním? Z uvedené definice koučování je patrné, že se týká lidského jednání (tvůrčí proces, využití potenciálu) a že je ve své profesionální podobě vázáno na etické normy. Proto se nabízí uvažovat o koučování v rovině morální teologie, za kterou

---

² „Koučink“ a „koučování“ jsou v této práci chápány jako synonyma. Budeme se kloubit ke slovu „koučování“ a slovo „koučink“ se objeví pouze v citacích z českých zdrojů, které jej používají.

³ ICF ČR: *Etický kodex* [2016-05-30]. <<https://www.coachfederation.cz/cz/proklienty/eticky-kodex.html>>.

⁴ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, s. 20.

⁵ LATOURELLE, René. *Rilevazione e teologia*. Řím: Cittadella, 1996, s. 113.

„... se dnes považuje ten úsek teologie, který pojednává o otázkách lidské etiky: o otázkách, které se týkají lidského jednání, ale i o takových, které se zabývají předpoklady takového jednání, jako je třeba otázka svědomí nebo zdůvodnění etického nároku.“⁶

V práci budeme považovat pojem „morální teologie“ a „teologická etika“ za synonymní. Moderní doba byla a je svědkem mnoha diskusí o tom, zda spojení mezi teologií a etikou existuje⁷. Proč se věnovat tématům, která jsou již nejspíše řešena v Etickém kodexu ICF, také z hlediska morální teologie? Když se vrátíme k věřícímu subjektu, který rozumem reflektuje obsah své víry, může být namítnuto, že obsahy víry jsou přece tajemstvím (mystériem), které je mimo hranici empirické skutečnosti, lidského jednání i mravních norem. Tím by byla ospravedlněna existence teologie mystéria (dogmatická teologie), nikoliv teologie jednání (morální). C. V. Pospíšil takové oddělení vnímá se značným znepokojením:

„Dogmatická teologie oddělená od teologie morální riskuje, že se stane čistě teoretickou disciplínou, zatímco od dogmatiky odtržená morální teologie se vystavuje nebezpečí, že se stane pouze přirozenou etikou bez hlubšího spojení s věřeným mystériem.“⁸

Proč je tak důležité, aby jednání věřícího subjektu, který rozumem reflektuje obsah své víry, bylo v hlubším spojení s věřeným mystériem? Lze uvažovat takové mystérium, které hlubší spojení s lidským jednáním nepotřebuje? Ponecháváme-li mystérium bez preciznější definice a uvažujeme-li o něm na nejjobecnější úrovni, tak připusťme, že něco takového myslit lze. Nicméně mystérium v křesťanském pojetí zjevené v osobě Ježíše z Nazareta, vykreslené v Písmu, předávané generacemi věřících a uchovávané učitelským úřadem církve se lidského jednání bytostně dotýká. Osou tohoto mystéria je totiž vztah mezi Bohem a člověkem, a to člověkem celistvým, včetně jeho jednání. Proto koučování jako fenomén, který s lidským jednáním úzce souvisí, smí a má teologii zajímat, a to i v případě, že by se jednalo o činnost, které by se

---

⁶ WEBER, Helmut. *Všeobecná morální teologie*. Praha: Zvon, 1998, s. 11.

⁷ Srov. tamtéž, s. 13–14.

⁸ POSPÍŠIL, Ctirad Václav: *Hermeneutika mystéria*, s. 68.

nezúčastnil jediný křesťan. Pro církev, tedy pro putující Boží lid, je totiž potřebné, aby dnešního člověka⁹ dobře pochopil, lépe mu sloužil, a tak naplnil svůj úkol: být nástrojem posvěcení celého lidstva, univerzální svátostí spásy¹⁰.

Na základě právě uvedeného můžeme vyslovit na nejobecnější úrovni cíl této práce: zjistit, do jaké míry je koučování slučitelné s křesťanským mystériem a s křesťanským jednáním a co z toho prakticky vyplývá.

1.3. Volba témat a důrazů na základě dotazníků

Aby tato práce měla pokud možno charakter dialogu mezi koučováním a teologií, obrátil jsem se na lidi, kteří aktivně koučují, nebo prošli koučovacím výcvikem, a předložil jsem jim elektronicky anonymní dotazník. Dostalo se mi 23 odpovědí, přičemž jednu z nich jsem vyřadil (byla plná vulgarismů). Výsledky jsou k dispozici na konci práce jako příloha ve formě grafů a doslovného znění písemných odpovědí. Z dotazníků lze vyčíst tyto názory:

- **Pozorování 1:** Náboženský rozměr nemá v koučování z hlediska metodických principů místo.
- **Pozorování 2:** Náboženský rozměr se může objevit v práci s konkrétním klientem, pokud je pro klienta důležitý.
- **Pozorování 3:** Podle většiny účastníků ankety je důstojnost lidské osoby a její jedinečnost hlavním principem etického rozhodování. V této odpovědi panuje mezi respondenty největší shoda (90 %).
- **Pozorování 4:** Mezi nejvážnější morální dilemata koučů patří podle respondentů získávání nových klientů, méne pak např. výše spravedlivé odměny a schopnost uznat své hranice.
- **Pozorování 5a:** Většina respondentů by se svým klientem ukončila koučovací vztah, pokud by klient chtěl přemýšlet a plánovat kroky

---

⁹ Srov. GS 1.

¹⁰ Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Křesťanství a ostatní náboženství*. Krystal OP, 1999, čl. 74–79.

vedoucí k vážnému fyzickému ublížení, nekorektnímu obchodnímu jednání či poškození dobré pověsti.

- **Pozorování 5b:** Nevěra či podpora hazardního průmyslu jako témata, ke kterým klient chce aktivně směřovat, by pro většinu respondentů důvodem ukončení koučovacího vztahu nebyla. Potrat pro jediného z respondentů.
- **Pozorování 6:** Podstatná část respondentů se domnívá, že s koučováním je nejméně slučitelný islám a hinduismus, nejvíce pak budhismus a ateismus. Rovněž podstatná část z nich tuto otázku nevyplnila či ji označila v komentáři za irelevantní (viz Pozorování 1).
- **Pozorování 7:** Za nejpodstatnější téma týkající se transcendence považují respondenti otázku smyslu a poslání, nejméně zajímavá jim přijde otázka života po životě.

Jaké otázky z této ankety pro naši morálně-teologickou reflexi vyplývají?

- **Otázka 1:** Z Pozorování 1 a 6 plyne potřeba prozkoumat, do jaké míry je koučování skutečně nábožensky neutrální.
- **Otázka 2:** Z Pozorování 2 se nabízí otázka, jak velký prostor pro svou víru může katolický křesťan očekávat, pokud bude koučován profesionálním koučem nevěřícím či jiné víry.
- **Otázka 3:** Z napětí mezi Pozorováními 3 a 5b i z napětí v Pozorování 7 a v souvislosti s Otázkou 1 se objevuje otázka, do jaké míry je svět koučování slučitelný s katolickým křesťanstvím.
- **Otázka 4:** Pozorování 3 samo o sobě nás vede k potřebě vyslovit, jak stěžejním tématem je důstojnost a jedinečnost lidské osoby v katolické teologii.
- **Otázka 5:** Pozorování 4 nám vybírá konkrétní praktická dilemata, na která je možné klást větší důraz.

- **Otázka 6:** Z pozorování 7 se nabízí potřeba vyjasnit vztah mezi posláním a smyslem lidské osoby v souvislosti s její eschatologickou dimenzí.

1.4. Stávající poznání v oboru a dostupná související literatura

Abychom se podívali na stávající reflexi koučování z křesťanského pohledu, stručně shrneme velmi relevantní studii švédského teologa K. I. Tangena. Dále se podíváme na – pokud víme – zatím jedinou monografii v českém prostředí, která se dotýká pojmu koučování z křesťanské perspektivy. Nakonec se zaměříme na některé skutečnosti, které se týkají vztahu logoterapie V. E. Frankla a křesťanské etiky.

1.4.1. Integrace osobního koučování a praktické teologie, aniž bychom ztratili naši teologickou integritu¹¹

K. I. Tangen podrobuje koučování poměrně pečlivému rozboru, zejména s ohledem na jeho uplatnění v církvi. Svůj interpretační postoj uvádí jako letniční teologii a sdílí evangelický důraz na biblický příběh. Ve své práci se zabývá etymologií slova koučování, zkoumá přednosti osobního¹² koučování, sociologické i psychologické perspektivy. V sedmé kapitole se věnuje hlubokým metaforám, etice a světovým názorům v humanistických kořenech koučování. Kromě toho, že si všímá individualistických a egoistických rysů koučování, upozorňuje také na to, že

„... zde zlo (např. hřích či ďábel) ontologicky neexistují; zlo je chápáno jako důsledek nesprávného pohledu na svět (a odpovídajícího jednání).“¹³

¹¹ TANGEN, Karl Inge. Integrating Life Coaching and Practical Theology without Losing our Theological Integrity. *Journal of biblical perspectives in leadership* 2011, roč. 3, č. 1, s. 13–21.

¹² Osobní koučování je druh koučování, které se zaměřuje na individuální klienty, kteří s koučem chtějí probírat svůj život v celé šíři a zpravidla si za tuto službu také sami platí. Liší se například od koučování firemního, kde kouč je často koučovanému přidělen a důraz je kladen na vybraná pracovní témata koučovaného, zpravidla určená či spoluurčovaná jeho nadřízeným.

¹³ TANGEN, Karl Inge. Integrating Life Coaching and Practical Theology, s. 23.

Také uvádí, že sociální spravedlnost a harmonie jsou vedlejším produktem toho, že člověk plně uplatňuje svůj potenciál. Dále zkoumá neurolingvistické programování a hodnotí ho jako eticky vhodnější než individuálně-humanistické postoje, protože podporuje zvědavost a otevřenost vůči okolnímu světu, a to včetně získávání ponaučení¹⁴.

Poté autor nabízí sedm otázek:

- Jak nám mohou postřehy z koučování pomoci v tom, abychom pozměnili náš vztah učitel – žák k partnerství v učení (z Boha a s Bohem)?
- Jak nám koučování jako metafora může pomoci vysvětlit působení Ducha svatého?
- Jak nás mohou postřehy z koučování inspirovat k tomu, abychom zkoumali a uplatňovali Písmo svaté novým způsobem?
- Jak nás koučování učí nově podporovat duchovní procesy naše i jiných – včetně nových způsobů mediace darů Ducha?
- Jak zdravě podporovat individualitu a pomáhat lidem nalézat jejich jedinečnost v Bohu?
- Může nás koučování naučit vidět v druhých lidech nové možnosti?
- Co se může praktická teologie naučit od koučování založeného na řešení ve smyslu stavění „nového člověka“ a odhození „starého člověka“?

Na tyto otázky následně odpovídá a hojně používá biblickou argumentaci a dospívá k poměrně optimistickému závěru: koučování má křesťanům rozhodně co nabídnout. Hned po té tento závěr koriguje následujícími otázkami¹⁵:

- Co když se nám z koučování stane dominantní paradigma?
- Můžeme lidi povzbuzovat bez realistického pohledu na člověka?
- Co ztratíme, když otázku viny a smíření nahradíme přístupem zaměřeným na řešení?
- Jak zabráníme individualismu a narcismu?
- Jak budeme koučovat, aby lidé měli střed v Bohu a ne v sobě?

---

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 24.

¹⁵ Srov. tamtéž, s. 27.

- Jak udržíme moc spojenou s koučováním v rozumných mezích?
- Nezíská tak církev výraznější obchodní charakter?

Jednou z prvních odpovědí je, že koučování v církvi má být zasazeno do kontextu učednictví a morální obrody, aniž by pastor či starší pozbyli své povinnosti vést. Nicméně ostatní otázky zůstávají palčivými a autor spíše poukazuje na jejich obtížnost, než že by naznačoval jejich řešení.

K. I. Tangen ve své studii odvedl velmi brilantní práci a držel se při tom svého rámce argumentačního (Písmo) i aplikačního (evangelické Norsko). Studie snad jen trochu přeskakuje pečlivější diskusi nad zvolenými hermeneutickými kritérii. Pro tuto diplomovou práci v ní můžeme najít zajímavé postřehy týkající se většiny výše uvedených otázek:

- **K Otázce 1:** Koučování souvisí se specifickými životními názory, které nemusejí být plně v souladu s křesťanstvím.
- **K Otázce 2:** I když je věřící koučovaný koučován věřícím koučem, přesto to nemusí být pro jeho víru zdravé.
- **K Otázce 3:** Etická dilemata v koučování vycházejí již ze základních východisek a použitých metafor a nejsou nahodilým jevem.
- **K Otázce 4:** Pojetí člověka je tím ústředním místem, kde se koučování a teologie mohou setkat, i místem, kde se mohou názorově rozejít.
- **K Otázce 5:** Úvahy o odměně se objevují jako samostatné téma. Úvahy o uznání hranic jsou v podstatě předmětem celé studie.
- **K Otázce 6:** Pro křesťany je podstatné, aby jejich konečným směřováním byl Bůh.

1.4.2 Duchovní koučink¹⁶

Tato kniha nabízí po narativním úvodu sérii dvanácti témat zpracovaných formou modliteb, příběhů a praktických cvičení, která kladou čtenáři otázky a nabízejí úkoly, aby vyzkoušel něco nového. Odkaz na koučování je uveden hned v předmluvě.

„Koučink tedy není nic jiného než pomocí lidem k tomu, aby si pomohli sami. Zároveň už dlouho víme, že lidé jsou ve své profesi dobří tehdy, když se mohou rozvíjet ve všech oblastech svého života. Proto se koučink dotýká naší osobnosti, našich vztahů, naší práce a v neposlední řadě také našeho vztahu k Bohu.“¹⁷

Adresáty knihy jsou lidé ve vedoucích pozicích. Není příliš jasné, zda se na ně autor obrací jako na kouče nebo jako na koučované. Originální německý název zní *Spiritual coaching – Führen und Begleiten auf der Basis geistlicher Grundwerte*, tedy vedení a doprovázení na základě duchovních základních hodnot. To by svědčilo spíše pro hypotézu, že je čtenář chápán jako kouč, i když spíše ne jako kouč profesionální, nýbrž jako manažer uplatňující koučovací přístup. Na druhé straně tu zaznívá, že kniha

„Usiluje pomoci lidem, aby si pomohli sami, být duchovním příspěvkem ke zlepšení vůdčích schopností.“¹⁸

Tuto větu je těžké rozplést a mohl zde hrát roli i nepřesný překlad. Nicméně i na dalších stránkách vidíme, že pozornost je kladena spíše na kvalitu a rozvoj čtenáře – manažera, snad jakýmsi koučovacím způsobem. V takovém případě ovšem kniha nenaplnuje to, co slibuje, protože čtenáři není nabídnut plnohodnotný koučovací vztah, ve kterém kouč rozumí tomu, co je třeba

---

¹⁶ SCHLEGEL, Helmut. *Duchovní koučink*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014.

¹⁷ Tamtéž, s. 6.

¹⁸ Tamtéž.

v konkrétním koučování¹⁹, a udržuje pozornost na tom, co je důležité pro konkrétního klienta²⁰.

Jde tedy o knihu koučující manažery, aby rozvinuli svůj potenciál, nebo o knihu, která vede manažery k tomu, aby uplatňovali vůči svým podřízeným koučovací přístup? Nezbyvá než odpovědět: patrně obojí, a to velmi implicitně. Není bez zajímavosti, že slovo „koučink“ najdeme pouze na obálce a v předmluvě. Působí tedy poněkud zavádějícím a marketingovým dojmem. Kniha se věnuje spíše mentorování²¹ manažerů v křesťanském rámci. Proto není zas tak velkým překvapením, že na výše uvedené otázky tato kniha nenabízí odpovědi. Ve skutečnosti se nepřímě věnuje tomuto:

- **Otázka 7:** Jaké jsou způsoby, jak věřící kouč může předcházet syndromu vyhoření a zachovat si vnitřní integritu?

1.4.3. Psychoterapie a náboženství – hledání nejvyššího smyslu²²

Koučování se od psychoterapie liší především tím, že poutá pozornost do světa akcí a cílů, skrze které se koučovaný dozvídá něco o sobě; koučování předpokládá, že je klient psychicky dostatečně zdrav²³.

Navzdory tomuto rozdílu jsou tu i určité podobnosti. V obou případech jde o asymetrický profesionální vztah zaměřený na kvalifikovanou péči ze strany jednoho vůči druhému. Charakter této péče spočívá v celostním pohledu na klienta/pacienta jako na jedinečnou osobu. Pokud jde o psychoterapii, pak tento přístup nacházíme zejména u V. E. Frankla a jeho logoterapie, respektive lékařské péče o duši.

---

¹⁹ Srov. 2. kompetence dle ICF ČR. *Základní kompetence profesionálního ICF koučování* [2016-05-30]. <<https://www.coachfederation.cz/cz/pro-klienty/kompetence-icf-kouce.html>>.

²⁰ Srov. 11. kompetence, tamtéž.

²¹ Mentorování se od koučování liší tím, že mentor dává pokyny, co má mentorovaný dělat. V koučování by měly akce vyplynout z interakce s klientem. Kouč by měl své nápady nabízet formou návrhu, srov 9. základní kompetence dle ICF, tamtéž.

²² FRANKL, Viktor Emanuel. *Psychoterapie a náboženství – hledání nejvyššího smyslu*. Brno: Cesta, 2006.

²³ Srov 1. kompetence dle ICF ČR. *Základní kompetence*.

U něj nacházíme přesvědčení, že religiozita je fenomén týkající se všech lidí a – je-li potlačována – může to vést k psychickým potížím²⁴. A naopak, nalezení smyslu, tedy stav, který Frankl považuje za projev a předpoklad dobrého duchovního zdraví, staví do souvislosti s náboženstvím. Poměrně silně tak činí, když cituje A. Einsteina:

„Být náboženský znamená nalézt odpověď na otázku: Jaký má život smysl?“²⁵

Co je z takového spojení, které Frankl prokazatelně pozoroval u svých pacientů i ve studiích jiných autorů, vyvozeno jako závěr? Poněkud zkratkovitě můžeme jeho pozici shrnout takto: lékař – terapeut by měl také pečovat o duši pacienta, být otevřen tématům transcendence a tím mu pomoci nalézat ve věcech smysl. Současně rozlišuje odlišné cíle psychoterapie (duševní uzdravení) a náboženství (spása duše). Přesto náboženský život může vést ke zlepšení zdravotního stavu a psychoterapie může mít za svůj vedlejší efekt obnovení náboženského života pacienta. Nicméně není legitimní, aby si lékař tento vedlejší efekt vytyčoval za explicitní cíl²⁶.

Třebaže se psychoterapie od koučování liší, přesto se zdá, že Franklovo dílo pro řešení některých otázek může být užitečné. Díváme-li se na Otázku 1 a Otázku 6, pak z Franklovy pozice můžeme říci: pokud se zde bavíme o smyslu, pak se nevyhneme čemusi náboženskému. Použijeme-li ovšem analogii kouč – lékař, pak by z toho vyplývalo, že koučování, jakkoliv se díky setkávání s otázkou smyslu dotýká religiózních skutečností, by nemělo být pro věřícího profesionálního kouče nástrojem náboženské manipulace a měl být respektován náboženský postoj a potřeby klienta. Tolik interpretace toho, co by o vztahu koučování a náboženství mohl soudit V. E. Frankl.

Na tomto místě je důležité poznamenat ještě jednu skutečnost. V. E. Frankl se sice těší přízni křesťanů – v českém prostředí je vydáván křesťansky

---

²⁴ Srov. FRANKL, Viktor Emanuel. *Psychoterapie a náboženství*, s. 38–44.

²⁵ Tamtéž, s. 77.

²⁶ Srov. tamtéž, s. 49.

orientovaným nakladatelstvím Cesta, je také citován na oficiálním webu, který provozuje Arcibiskupství pražské – Pastorační středisko²⁷. Na druhou stranu je třeba k tomuto autorovi a jeho psychoterapii zachovat určitý kritický odstup, protože jeho terapeutická škola nese rizika manipulace či individualistického sobectví²⁸.

1.4.4. Shrnutí

Četba související literatury ukázala, že téma vztahu mezi koučováním a teologií bylo zatím zpracováno pouze částečně. Především chybí ucelenější pojednání v českém jazyce. Dále si nejsme vědomi podrobnější reflexe ze strany katolické teologie. Obě tyto skutečnosti motivují sepsání této práce.

1.5. Vymezení cílů práce

1.5.1 Hlavní cíl: Pohled katolické teologie na koučování

Z výše uvedeného vyplývá, že křesťanská teologie má s koučováním už v tuto chvíli řadu styčných bodů. Zdá se vhodné navázat na Tangenovu studii a doplnit ji novými důrazy. Zejména by mělo jít na rovině metodické o uplatnění specificky katolických zdrojů (zejména nejnovější výroky magisteria) pro kritické vymezení hranic, kam až je možné zajít, a také o využití analogie jsoucná, která umožní zkoumání skutečné esence koučování ve vztahu s tajemstvími víry.

Poté se pokusíme vyslovit některé závěry a doporučení pro praktickou etiku koučování, bude-li kouč či koučovaný katolickým křesťanem. Zde bude možné čerpat určitou, byť relativně omezenou inspiraci ze Schlegelova Duchovního koučinku.

---

²⁷ Srov. FRANKL, Viktor Emanuel. *O smyslu smrti* [2016-04-30]. <<http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/O-smyslu-smrti-Viktor-E-Frankl.html>>; FRANKL, Viktor Emanuel. *Postojové hodnoty* [2016-04-30]. <<http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/Postojove-hodnoty-Viktor-E-Frankl.html>>.

²⁸ Srov. HÄRIG, Bernard. *Frei in Christus – Moraltheologie für Praxis des christlichen Lebens*. Freiburg: Herder Verlag, 1982, s. 21–129.

1.5.2 Vedlejší cíl: Má teologie co nabídnout profesionálním koučům?

Práce by chtěla koučům poskytnout alternativní pohledy na člověka, jeho důstojnost a růst a ukázat, že křesťanství nejen není s koučováním v rozporu, ale že díky své dialogické povaze přináší nové důrazy.

1.6. Volba postupu pro řešení stanovených cílů

Určitým vodítkem pro metodu v morální teologii je dekret *Optatam totius*, ve kterém se se uvádí:

„Zvláštní péče ať se věnuje zdokonalení morální teologie; její vědecké podání ať se bohatěji živí naukou Písma svatého a osvětluje vznešenost povolání věřících v Kristu a jejich povinnost přinášet v lásce užitek pro život světa.“²⁹

Tato krátká věta poměrně dobře koresponduje s výše stanovenými cíli: napřed využít Písmo (ale také tradici a magisterium) pro posouzení koučování a koučovacích škol obecně. Poté se zaměřit na věřícího v jeho každodennosti a nakonec nabídnout něco užitečného pro svět. Nyní tyto cíle konkretizujme do postupného plánu práce vzhledem k jejímu hlavnímu cíli:

- Do jaké míry je koučování kompatibilní s katolickým postojem na úrovni základních východisek? Zde je potřeba uplatnit bezelstnost holubice i obezřetnost hadů³⁰, které odpovídají z hlediska biblické etiky specifickým kritériím konvergence a kontrastu³¹, z hlediska analogie jsoucna krokům připodobnění a popření³². Budeme postupovat ve dvou krocích:
  - o Nejprve ve třetí kapitole budeme zkoumat náznaky koučování v biblických pramenech. Při tomto porovnání se zaměříme spíše na

---

²⁹ OT 16.

³⁰ Srov. Mt 10,16; Srov. též „Měli by být tak opatrní jako hadi, aby zamezili zbytečnému nátlaku a nenechali se vtáhnout do kompromitujících situací. A měli by být neškodní jako holubice, chráněné pouze zbrojí spravedlivého charakteru a ryzí víry.“ MACDONALD, William. *Kommentar zum Neuen Testament*. Bielefeld: Christliche Literatur-Verbreitung, 1992, s. 69.

³¹ Srov. PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE. *Bible a morálka – biblické kořeny křesťanského jednání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, čl. 105–119.

³² Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*, s. 108–114.

symptomy koučování, konkrétněji, jak má koučování vypadat podle ICF standardů. Tento krok bude mít spíše charakter připodobnění či konvergence.

- Poté se ve čtvrté kapitole budeme věnovat výraznějším školám působícím v České republice a jejich antropologickým východiskům, přičemž kontrast bude velmi zřetelný. Více se zaměříme na jednu z nich a pokusíme se odpovědět ve smyslu teologické antropologie, s podporou nejnovějších dokumentů magisteria.
- Co má katolický křesťan mít na paměti, když přijde do kontaktu s koučováním v praxi? Tady dojde k uplatnění kritéria biblické morálky zvaného pokrok, tedy jakým způsobem by měli křesťané rozvíjet svou etickou vnímavost nad rámec stávajících standardů³³.
  - Jak lze v roli koučovaného může koučování s prospěchem využít a jaké jsou praktické nástrahy? Jak v roli kouče přinášet užitečnou a hodnotnou službu a kde uznat své hranice?
  - Jaké místo má koučování uvnitř katolické církve, zejména ve vztahu s duchovním doprovázením?

U prvního bodu, diskutovaného v šesté kapitole, budeme pracovat se všemi dosud zmíněnými zdroji. U druhého bodu, kterému se věnujeme v šesté kapitole, je doplníme zdroji spirituální a pastorální teologie.

Pokud jde o vedlejší cíl práce (zda má teologie co nabídnout profesionálním koučům), pak se mu explicitně nevěnujeme, spíše v některých pasážích budeme uvádět raději více zdrojů – zejména standardy ICF – a více text komentovat, aby byl text čitelnější také pro nevěřícího čtenáře, i když to beze zbytku nebude úplně možné.

---

³³ Srov. *Bible a morálka*, čl. 120–125.

2. Koučování

V této kapitole představíme čtenáři koučování podrobněji. Nejprve vymežíme samotný pojem a uvedeme přínosy koučování. Poté uvedeme zásady Mezinárodní federace koučů ICF. Konkrétně půjde o Etický kodex a Klíčové kompetence, které lépe nastíní, jak by mělo koučování vypadat. Dále odlišíme koučování od jiných příbuzných oborů a uvedeme hlavní koučovací školy působící v České republice.

2.1. Vymezení pojmu

Třebaže koučování lze vymežit různými způsoby, následující definice vychází z dokumentů Mezinárodní federace koučů a jako takovou ji můžeme považovat za dostatečně obecnou, sjednocující různorodé koučovací školy:

„Koučink představuje důvěryhodný vztah, který napomáhá klientovi podniknout konkrétní kroky za účelem dosažení jeho vize, jeho cíle nebo přání. Koučink využívá procesů zkoumání a sebeobjevování k budování klientova uvědomění a přijetí zodpovědnosti, kterého dosahuje prostřednictvím větší struktury, podpory a aktivní zpětné vazby. Proces koučinku pomáhá klientovi nejen přesně definovat jeho cíle, ale také i těchto cílů dosahovat rychleji a s větší efektivitou, než pokud by koučinku nevyužíval.“³⁴

Zaměřme se na podstatné pojmy této definice. Principem koučování je vztah kouče a koučovaného (klienta). Tento vztah není samoučelný, nýbrž směřuje k cíli, a to k cíli koučovaného. Kouč nabízí podporu na základě struktury a zpětné vazby směřující k uvědomění reality (rozum) a převzetí odpovědnosti (vůle). To znamená, že posiluje samostatnost koučovaného. Poslední věta definice naznačuje, že koučovaný by ke svým cílům směřoval a nejspíše jich také dosáhl i bez kouče, nicméně později a za cenu nižší efektivity.

Prakticky spolupráce mezi koučovaným a koučem trvá zpravidla několik týdnů. Její součástí jsou vzájemná setkání. Profesionální koučování vytváří bezpečný prostor pro sebereflexi, kde koučovaný poznává své silné stránky

---

³⁴ ICF ČR. *Co je ICF koučink* [2015-05-30]. <<https://www.coachfederation.cz/cz/proklienty/co-je-icf-koucink.html>>.

a zaměřuje je novými způsoby na dosažení náročných a atraktivních cílů. Mezi setkáními koučovaný uskutečňuje akce, které si sám stanovil, a jejich výsledek je reflektován na dalším sezení. Osobní koučování si hradí sám koučovaný. Firemní koučování hradí sponzor, který může stanovit více či méně specifické zadání³⁵.

Někteří profesionální koučové jsou organizováni organizacemi jako je již zmíněná Mezinárodní federace koučů ICF (International Coach Federation) či Evropská rada pro mentorování a koučování EMCC (European Mentoring and Coaching Council). Tyto organizace mají své profesní standardy či etické kodexy. Zároveň nabízejí koučům certifikaci, která je podmíněná výcvikem, praxí a prověřením. Má-li tedy kouč certifikaci, znamená to, že prokázal své kompetence.

2.2. Přínosy koučování

Abychom další zkoumání ještě více motivovali, uvedeme některé obecné úspěchy, kterými se koučování honosí. Rozlišíme mezi profesionálním koučováním, které je vázáno formálním vztahem, včetně práv a povinností stran, a obecným uplatněním koučovacího přístupu v ostatních situacích.

2.2.1. Přínosy profesionálního koučování

Profesionální koučování, ať již firemní či osobní, nabízí koučovanému posun od pasivního pozorovatele k aktivnímu účastníkovi, který zjišťuje své možnosti sám, aniž by ho někdo o nich poučoval³⁶.

2.2.2. Přínosy koučovacího přístupu mimo profesionální koučování

Přínosy koučovacího přístupu jsou známy i mimo rámec profesionálního koučování. Méně direktivní manažerský přístup může pomoci uvolnit potenciál zaměstnanců, zlepšit vztahy a využít specifických dispozic členů týmu. Předávání větší odpovědnosti na zaměstnance manažerovi také nabízí více

---

³⁵ Více na téma zadání a kontraktu lze nalézt zde: MOHAUPOVÁ, Eva. *Týmový koučink*. Praha: Portál, 2013, s. 88–107.

³⁶ Srov. ROCK, David. *Coaching with the Brain in Mind*. Hoboken: Wiley, 2009, s. 9.

času. Dalšími přínosy jsou větší adaptivita, rychlejší komunikace, učení se novým věcem a uvolnění tvůrčího potenciálu³⁷.

Posun od externích pokynů k autonomní akci nabízí užitečnou dimenzi sociální práce³⁸. Koučovací přístup nabízí rovněž užitečné nástroje pro obecné fungování: při rozhodování, práci s dramatem, spolupráci s ostatními a při facilitaci změn³⁹.

2.3. Koučování podle ICF

Nyní se podíváme na kompetence podle ICF. Poté stručně shrneme Etický kodex ICF. Umožní nám to nahlédnout, podle jakých zásad by mělo koučování fungovat.

2.3.1. Klíčové kompetence podle ICF

Nabízíme zde seznam jedenácti klíčových kompetencí a jejich stručnou charakteristiku. Vycházeli jsme z oficiálního popisu⁴⁰, kde je možné nalézt více informací.

- 1. Dodržování etických principů a profesionálních standardů** – kouč zná a aplikuje Pravidla chování podle ICF i Etický kodex. Kouč jasně sděluje rozdíl mezi koučováním, konzultací, psychoterapií a dalšími podobnými profesemi, které se zabývají podporou lidí⁴¹. Zároveň dokáže koučovaného klienta odkázat na jiného kvalifikovaného profesionála.
- 2. Dojednání dohody o koučování** – kouč dokáže zasvěceně diskutovat o parametrech koučovacího vztahu, umí v dohodě jasně určit

---

³⁷ Srov. WITHMORE, John. *Koučování*. Praha: Management Press, 2009, s. 168–170.

³⁸ Srov. např. *Občanské sdružení Beruška HB* [2016-05-30]. <<http://www.beruskahb.cz>>.

³⁹ Uplatnění principů neuroleadershipu mimo koučování je věnována celá kniha. Srov. ROCK, David. *Jak pracuje váš mozek*. Praha: Pragma, 2010.

⁴⁰ ICF ČR. *Základní kompetence*.

⁴¹ Tomuto tématu věnujeme v práci podkapitolu 2.4.

odpovědnosti obou stran a dokáže určit, zda jím používané koučovací metody koučovanému mohou opravdu pomoci.

- 3. Vytváření intimity a důvěry** – kouč ukazuje skutečný zájem o klientovo blaho a budoucnost, je vždy čestný a dodržuje sliby. Projevuje respekt vůči klientovu vnímání, stylu učení a osobnosti. Dává neustálou podporu k novým akcím, i když mají charakter rizika. Žádá o svolení, když koučování přechází do nových nebo citlivých oblastí.
- 4. Koučovací přítomnost** – kouč je plně přítomný, zapojuje svou intuici, nebojí se přiznat, že neví, a nebojí se vystoupit z role „toho hodného“. Vidí vždy řadu cest a volí tu nejpříhodnější. Používá humor pro odlehčení. Dokáže odvážně nabídnout novou perspektivu a má sebedůvěru při práci se silnými emocemi.
- 5. Aktivní naslouchání** – kouč se dokáže soustředit na zájmy koučovaného, nikoliv na svoje. Vnímá klientovy zájmy, cíle, hodnoty i přesvědčení, také tón hlasu a řeč těla. Shrnuje a parafrázuje, aby zajistil jasnost.
- 6. Mocné otázky** – kouč klade otázky, které odhalují informace potřebné pro maximální přínos koučovacímu vztahu a klientovi, tedy otázky vycházející z klientova chápání a cíle, zaměřené na akce a větší jasnost.
- 7. Přímá komunikace** – kouč jedná jasně a je přímý při poskytování zpětné vazby a v komunikaci o tom, co se v koučování právě odehrává. Umí přeformulovat, co klient říká, aby dal nový úhel pohledu. Používá jazyk respektující klienta a zapojuje metafory a analogie.
- 8. Vytváření sebeuvědomění** – dokáže integrovat a správně zhodnotit četné zdroje informací tak, aby to klientovi pomohlo nabýt sebeuvědomění a tím dosáhnout dohodnutých výsledků. Dokáže tedy například pro klienta pojmenovat jeho hlubší zájem.

9. **Stanovování akcí** – kouč umí pomoci klientovi, aby si sám kreativně stanovil přiměřené akce, které vedou k cíli, a aby je také vykonal.
10. **Plánování a stanovení cílů** – kouč pomáhá koučovanému stanovit konkrétní a dosažitelné cíle, které odrážejí aktuální situaci a klientova přání.
11. **Řízení postupu a odpovědnosti** – podporuje klientovu sebedisciplínu, reflektuje s ním dosavadní vývoj. Pozitivně staví klienta před situací, že něco neudělal.

2.3.2. Etický kodex ICF

Nabídneme rovněž stručné shrnutí Etického kodexu⁴². Jeho druhá část nese název „ICF standardy etického chování“. Má celkem čtyři sekce:

1. Kouč by se měl chovat profesionálně a transparentně v rámci koučovací komunity, uznávat práci jiných, být pravdivý, pokud jde o jeho schopnosti. Podstatným bodem je, že kouč rozpozná, kdy jeho vlastní témata či problémy mohou negativně ovlivnit koučování, a bude to řešit, případně i ukončením spolupráce.
2. Kouč se vyhne střetu zájmů a nezneužije koučovací spolupráci k obohacení se či výhodám nad rámec dohodnuté odměny.
3. Kouč nebude trvat na koučovacím vztahu, pokud není pro klienta přínosný. Kouč bude transparentní a korektní vůči koučovanému i sponzorovi.
4. Kouč bude diskretní, kromě výjimek vycházejících ze zákona.

2.4. Vztah k příbuzným oborům

Pro ještě jasnější vymezení koučování se zaměříme na příbuzné obory. Následující hodnocení jejich vztahů je spíše schematické, protože dochází k systematické infiltraci mezi jednotlivými obory.

---

⁴² Srov. ICF ČR. *Etický kodex*.

- Koučování a psychologie – ve srovnání s klasickou psychologií je koučování orientováno primárně na dosažení stanoveného cíle, zatímco psychologie se věnuje poznání duše klienta.
- Koučování a management – ve srovnání s managementem si koučovaný stanovuje své cíle sám, zatímco v managementu manager stanovuje cíl svému podřízenému.
- Koučování a mentoring či poradenství – koučovaný se učí sám od sebe a sám si volí, jaké další zdroje informací použije. Primární role kouče nespočívá v nabízení nových informací či osvědčených postupů, nýbrž v umožnění toho, aby si koučovaný podstatné informace obstaral sám a sám je vyhodnotil způsobem, který si zvolí.
- Koučování a duchovní doprovázení – koučování podle dané definice nemá explicitně duchovní obsah, i když tento obsah obecná definice nevylučuje. Praktickým aspektům vztahu mezi koučováním a duchovním doprovázením věnujeme šestou kapitolu.

2.5. Hlavní směry v koučování

Až dosud jsme se seznámili s obecnými zásadami, kterými by se mělo koučování řídit. V praxi ovšem existuje řada koučovacích škol, které se liší ve svých důrazech i postupech a které naplňují uvedené obecné zásady osobitým způsobem. V následujících odstavcích představíme ty koučovací školy, které aktivně působí v České republice.

2.5.1. Klasické koučování

Klasickým koučováním máme na mysli přístup Johna Withmora a Tima Galwaye, kteří rozvinuli koncept vnitřní hry (Inner Game), který spočívá v tom, že kouč sportovci pomůže odstranit jeho vnitřní bariéry⁴³. Ilustrací může

---

⁴³ Srov. WITHMORE, John. *Koučování*, s. 20.

být, že Withmore své instruktory lyžování nechal koučovat tenisty⁴⁴. Tento princip se mu osvědčil, a tak začal svou metodu uplatňovat i mimo sportovní prostředí. Jednalo se prakticky o první koučování v užším slova smyslu vůbec.

Kromě modelu GROW⁴⁵, který zobecňuje jeho zkušenost s koučováním, se Withmore dále hlásí také k metodám transpersonální psychologie jako nauky o smyslu, který považuje za podstatný, ať již jde o směřování k jakýmkoliv cílům⁴⁶.

2.5.2. Systemické koučování

Perspektiva systemického koučování spočívá – jak už název napovídá – v poznání a práci se systémy, jejichž je koučovaný součástí, s důrazem na aspekty času, místa a výměny⁴⁷.

2.5.3. Gestalt koučování

Gestalt koučování souvisí s Gestalt terapií, jejímž principem je „tady a teď“. Klade důraz na uvědomění a zkušenost. Východiska této metody jsou fenomenologická. Gestalt koučování klade důraz na psychosomatiku a zaměřuje se na externalizaci vnitřních prožitků a kreativní experimentování. Charakteristickou metodou je Cape Cod Model⁴⁸, který používá optimistický přístup a oceňuje rozdílné perspektivy.

2.5.4. Koučování založené na neurovědách

Zakladatelem této školy je David Rock a honosí se tím, že své techniky opírá o znalosti lidského mozku. Sám Rock se pohyboval především v podnikatelském prostředí, ale aktivním zájmem se spojil se světovými neurovědci a jejich poznatky zobecnil do použitelných modelů pro koučování.

---

⁴⁴ Srov. tamtéž, 54.

⁴⁵ GROW znamená zkratku pro anglická slova cíle, skutečnost, možnosti a vůle. Tato posloupnost tvoří osu zmíněné metody. Srov. tamtéž, s. 66.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 217–232.

⁴⁷ Srov. WHITTINGTON, John. *Systemic Coaching and Constellations: An Introduction to the Principles, Practices and Application*. Londýn: Kogan Page, 2012.

⁴⁸ Srov. BLUCKERT, Peter. *Gestalt Coaching: Right Here, Right Now*. New York: Open University Press, 2015, s. 39–48.

Základním principem této školy je právě doprovázení koučovaného k jeho cílům tak, aby bylo komfortní a efektivní pro jeho mozek. Rockovy koučovací modely jsou CREATE⁴⁹ pro tvorbu nových nápadů a FEELING⁵⁰ pro reflexi naplánovaných úkolů.

---

⁴⁹ Srov. ROCK, David. *Leadership s klidnou myslí*. Praha: Pragma, 2009, s. 173–194.

⁵⁰ Srov. tamtéž, s. 195–208.

3. Koučování a křesťanství – předběžný pohled na podobnosti

Koučování považují mnozí jeho představitelé a tvůrci za přístup, který tu byl od nepaměti⁵¹. Nebude tedy příliš odvážné, když se podíváme na křesťanství a pokusíme se najít společné rysy s koučováním.

V této kapitole budeme zkoumat koučování ve světle teologických pramenů, přičemž se zaměříme na podobnosti a paralely, především podle biblického morálního kritéria konvergence⁵². Cílem této kapitoly je konkrétněji motivovat dialog mezi teologií a koučováním na úrovni obecných standardů. Následující kapitola pak naváže kritickým pohledem na jednotlivé školy, zejména podle kritéria kontrastu⁵³.

K diskusi nad biblickými paralelami nás motivují dvě skutečnosti. Především je to fakt, že koučování samo sebe chápe v jisté kontinuitě na předešlé tradice. Druhým bodem je skutečnost, že Mezinárodní síť křesťanských koučů CCNI (Christian Coaches Network International) tyto paralely již hledala a vložila je do svého chápání ICF kompetencí. Zároveň je třeba velkého stupně obezřetnosti: Písmo je třeba číst a vykládat ve stejném Duchu, v jakém bylo napsáno⁵⁴. Vnímat bibli jako knihu o koučování by mohlo mít stejně neblahé důsledky, jako ji chápat jako ryze přírodovědný či dějepisný zdroj. Protože v této kapitole nezkoumáme hlubší východiska, ale snažíme se položit základ pro dialog, zaměříme se tedy nejprve na vnímání podobných projevů – zda se děje někde v Bibli něco, co se podobá koučování. Jako výchozí bod vezmeme zmíněné chápání klíčových kompetencí podle ICF, jak

---

⁵¹ „Ve skutečnosti máme vrozený, přirozený potenciál učit se, jehož využití pokyny a instrukce jenom oslabují a narušují. Pokud máte pocit, že to není nic nového, máte pravdu. Totéž říkal už před dvěma tisíci lety Sókratés.“ WITHMORE, John. *Koučování*, s. 21.

⁵² Srov. *Bible a morálka*, čl. 126.

⁵³ Srov. *Bible a morálka*, čl. 132.

⁵⁴ DV 12.

je rozšiřuje CCNI⁵⁵. Vždy zopakujeme, co tvrdí, poté jejich myšlenky zkusíme prohloubit, případně zasadit do širšího rámce. I když bible nebyla napsána jako kniha o koučování, představuje inspirační zdroj pro etiku, podobně jako v jiných oborech, například v bioetice.

1. **Dodržování etických principů a profesionálních standardů** – bible rozhodně podporuje postoj dodržování etických pravidel. CNNI uvádí, že Písmo je pro křesťanského kouče závazným etickým měřítkem⁵⁶, dále že základem etiky je láska k Bohu a k bližnímu⁵⁷ a že správné jednání se netýká pouze přítomného světa, ale má také eschatologický rozměr⁵⁸. Když se podíváme na Etický kodex ICF, nenacházíme nic, co by principiálně odporovalo křesťanským zásadám. Není ovšem bez zajímavosti, že CNNI má svůj vlastní Etický kodex⁵⁹ jako jisté doplnění či korekci. Jak by se díval Ježíš na profesní normy? Jak víme, některé normy radikalizoval, jiné uvolňoval, a to především s ohledem na lidské nitro, jeho čistotu a úmysly, jakož i na sociální rozměr a především vztah k Bohu⁶⁰. Křesťan má vůči těmto normám (podobně jako vůči zákonům) chovat primárně poslušnost⁶¹, druhotně však neposlušnost, kde jde o jednání proti lidským právům, mravnímu řádu či hodnotám evangelia⁶². Podrobněji budeme zkoumat některé konkrétní etické otázky v páté kapitole.

---

⁵⁵ Srov. CCNI. *The Competencies* [2016-05-30]. <<http://www.christiancoaches.com/about/christian-coaching-competencies.htm>>.

⁵⁶ 2 Tim 3,16–17.

⁵⁷ Mt 22,37–40.

⁵⁸ Kaz 12,13.

⁵⁹ CNNI. *Christian Coaches Network Intl Code of Ethics* [2016-05-30]. <<http://www.christiancoaches.com/about/codeofethics.htm>>.

⁶⁰ Srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*. Praha: Karolinum, 2008, s. 212–214.

⁶¹ „Kvůli Pánu se podřizujte každému lidskému zřízení.“ Řím 13,1. Srov. také KKC 2238.

⁶² Srov. KKC 2242. Konkrétním příkladem může být situace, kdy koučovaný zmíní kouči záměr své manželky jít na potrat. Řekněme, že věřící kouč má ve svém okruhu někoho,

2. **Dojednání dohody o koučování** – CCNI při popisu této kompetence odkazují na to, že svědkem každé dohody je podle bible Bůh sám⁶³. Při uzavírání dohody doporučují věřícím koučům, aby se přihlásili ke své víře. Jakmile je dohoda uzavřena, mají se koučování věnovat naplno⁶⁴. Uzavírání dohody je poměrně klíčovým prvkem biblické etiky⁶⁵. Konkrétně jde o problematiku smlouvy mezi Bohem a člověkem či jeho lidem. Jak souvisí problematika této smlouvy s uzavíráním koučovací dohody? Můžeme zde spatřit tři podstatné momenty, které lze přenést na koučovací praxi. Tím prvním je skutečnost, že Bůh nabízí smlouvu jako nabídku pro lidskou svobodu⁶⁶. Druhou skutečností je fakt, že Bůh uzavřenou smlouvu věrně naplňuje, a to nejen ve smyslu povinnosti ale se skutečně osobním zájmem a laskavou péčí⁶⁷. Konečně smlouva má také charakter etického rámce⁶⁸.
3. **Vytváření intimity a důvěry** – zde CCNI vybízí křesťanské kouče k tomu, aby vytvářeli prostředí podpory a důvěry po příkladu Božího zájmu a péče. Odkazují se na to, že Ježíš věnoval pozornost jednotlivci

---

kdo má na dotýcnou manželku silný vliv a od potratu by ji dokázal odvrátit. Podle uvedené zásady se zdá být eticky myslitelné porušit profesní pravidlo ve prospěch křesťanské úcty k životu.

⁶³ Při uzavírání dohody mezi Jákobem a Lábanem zaznívá: „Bůh je svědkem mezi mnou a tebou.“ Gn 31, 50.

⁶⁴ Je uvedena tato citace: „Vidíš muže, který je zběhlý ve svém díle? Před králi bude stávat; nebude stávat před bezvýznamnými.“ Př 22, 29. Tato citace se ovšem působí v daném kontextu poněkud kostrbatě.

⁶⁵ Srov. *Bible a morálka*, čl. 25-54.

⁶⁶ Jozue z pověření Hospodina dává Izraelitům přistoupení ke smlouvě na svobodné uvážení, srov. Joz, 24, 1–28. I na jiných místech je smlouva nabídnuta v souvislosti se svobodou, viz začátek desatera: „Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.“ Ex 20, 2. Srov. též *Bible a morálka*, čl. 19; 27.

⁶⁷ Velmi něžným způsobem je Boží věrnost ilustrována alegorií v Iz 54,1–10, která končí slovy „a smlouva mého pokoje se nepohne.“ Iz 54,10. Jakkoliv je tento text inspirativní, je třeba si všimnout, že Boží nabídka angažovanosti je zde bezpodmínečná (srov. LUBCZYK, Hans. *Das Buch Jesaja – Teil II*. Lipsko: St. Beno-Verlag, 1971, s. 192.), což ovšem není v konkrétním profesionálním koučovacím vztahu možné.

⁶⁸ Srov. *Bible a morálka*, čl. 20.

a že je třeba být otevřený vůči působení Ducha⁶⁹ a přistupovat ke koučovanému z hlediska ctností víry, lásky a naděje⁷⁰.

Zkusme rozvinout první z uvedených myšlenek – použít Boží příklad pro vytváření intimity a důvěry. Bůh ukazuje skutečný zájem o blaho a budoucnost člověka, a to s perspektivou věčnosti⁷¹. Jeho respekt vůči člověku je předmětem poezie⁷². Vztah s Bohem, konkrétněji víra v něj, dává prostor pro mimořádné skutky⁷³ a naplňování křesťanské dokonalosti není ohraničeno⁷⁴. Bůh je pastýřem, který přivádí člověka do míst, kde si může odpočinout⁷⁵.

Zároveň si musíme všimnout, že Bůh není vždy tím, kdo s člověkem jedná „v rukavičkách“. Z četných příkladů můžeme uvést obrácení Saula⁷⁶ či Jákobův zápas u brodu Jabok⁷⁷. Zdá se, že tyto skutky mají ukázat, že Bůh má prostě nad lidským potenciálem navrch⁷⁸. Takové jednání se s koučováním neshoduje, nicméně s odkazem na první ze zde diskutovaných kompetencí – křesťanský kouč ve velmi odůvodněných situacích může překročit svou profesní etiku neobvyklým skutkem, byť za cenu ztráty reputace, akreditace či dalších klientů.

---

⁶⁹ Zde opět poněkud nejasně odkazují na Sk 4,30.

⁷⁰ Srov. 1 Kor 13,1–13.

⁷¹ Srov. „Bůh nás volá ke své blaženosti“ KKC 27.

⁷² Srov. „Co je člověk, že na něho pamatuješ?“ Ž 8,5. Srov. též *Bible a morálka*, čl. 11 či KSNC 255.

⁷³ Srov. Žid 11.

⁷⁴ Srov. „Křesťanská donalost má pouze jednu hranici: totiž, že je bez hranic.“ KKC 2028.

⁷⁵ Srov. Ž 23.

⁷⁶ Srov. Sk 9,1–10.

⁷⁷ Srov. Gn 32,23–33.

⁷⁸ S odkazem na Jákobův zápas a důvod toho, že mu Hospodin při zápase poranil kyčel: „Jákob sice na několika místech vykládá svůj úspěch jako důsledek Božího požehnání a dar Hospodinovy milosti, ale vězte šikovnému, vitálnímu a zkušenému muži v plné síle! Po tomto odstavci o Jákobově nevratném poranění má být každému patrné, že onen očividný zdar je něco nesamozřejmého, podivuhodný dar.“ HELLER, Jan – PRUDKÝ, Martin. *Obtížné oddíly knih Mojžíšových*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 123.

4. **Koučovací přítomnost** – popis podle CCNI zde cituje příběh o ženě trpící krvotokem a představuje Ježíše jako někoho, kdo jí dokázal navzdory jiným plánům a rušnému okolí věnovat pozornost⁷⁹, čímž má být křesťanskému kouči vzorem.

Pojďme ovšem rozvinout téma přítomnosti obecně. Ježíš je představen jako „Bůh s námi“⁸⁰, který se snižuje na úroveň těch, za kterými přichází⁸¹ a dává se plně k dispozici⁸². Dokáže být velmi odvážný i provokativní ve svých skutcích i výrociích⁸³. Jeho horské kázání přináší radikálně nový pohled na zaběhlé normy a postupy, zejména pak blahoslavenství⁸⁴, které propojuje lidské jednání či postoj s jednáním Božím⁸⁵. Svou cestu si nenechá narušit protivenstvím⁸⁶ a nepodléhá pokušením⁸⁷.

5. **Aktivní naslouchání** – dle CCNI by měl křesťanský kouč také naslouchat Duchu svatému, přičemž univerzální postup, který by to garantoval není. Jako indicie jsou nabídnuty pasáže o tom, že také Bůh slyší, když k němu člověk volá⁸⁸, i když mu Bůh ne nutně musí dát právě to, oč prosí. Dále je zde připomenuta výzva k naslouchání obecně⁸⁹. Ostatní uvedené citace poněkud nejasně odkazují na působení Ducha svatého.

---

⁷⁹ Srov. Lk 8, 40–48.

⁸⁰ Srov. Mt 1,23.

⁸¹ Srov. Flp 2, 6–7 či Jan 13, 4–5.

⁸² Srov. 1 Jan 4,9.

⁸³ Nejtvrdí slova jsou adresována farizeům a učitelům zákona vůči jejich pokryteckým návykům (Srov. Lk 11, 37–54). Je zajímavé, že je vyslovuje ve chvíli, kdy je u jednoho z nich dokonce hostem! Řekli bychom možná, že se jedná snad až o nezdvořilost, kterou by si kouč neměl dovolit, nicméně je opak pravdou: schopnost správně a vhodně konfrontovat klienta s něčím, co mu jde proti mysli, je projevem koučovací přítomnosti.

⁸⁴ Srov. Mt 5,3–12.

⁸⁵ Srov. *Bible a morálka*, čl. 63.

⁸⁶ Srov. např. Lk 4,29.

⁸⁷ Srov. Mt 4,1–11.

⁸⁸ Srov. Lk 11,13.

⁸⁹ Srov. Jak 1,19.

Pokud se pokusíme prohloubit pohled na Boha, který naslouchá, najdeme příklady, kdy vyslyší modlitbu či prosbu zoufalého či trpícího⁹⁰. Vnímá ovšem také reptání⁹¹. O Božím naslouchání tedy čteme hlavně u specifických situací, které se silně týkají vztahu s ním. Nicméně Bůh je vševědoucí a dokonale zná úmysly, i to, co je skryté. Jeho vševědoucnost je poněkud ironicky demonstrována při rozhovoru s Jobem⁹². Protože kouč vševědoucí není a nikdy nebude, můžeme pro něj vidět doporučení spíše právě v postavě Joba, který je přinucen žasnout nad Božím stvořením a tajemstvím, které není schopen proniknout a klade si na ústa prst, protože „počátkem poznání je bázeň před Hospodinem“⁹³.

6. **Mocné otázky** – CCNI uvádějí, že Ježíš používal mocné otázky hojně k tomu, aby u svých následovníků upevnil jejich pochopení, a odkazují se na jediný příklad – rozhovor u Cesareje Filipovy⁹⁴.

Skutečnost je taková, že Ježíš klade při svém působení řadu otázek: některé jsou zaměřené na akce („Kolik máte chlebů?“⁹⁵), na vyjasnění situace („Nikdo tě neodsoudil?“⁹⁶ či dokonce „A co to bylo?“⁹⁷), jiné zejména na hodnoty a východiska („Čí je tento obraz a nápis?“⁹⁸ „Je dovoleno v sobotu uzdravovat?“⁹⁹ „Co je psáno v Zákoně, jak tam

---

⁹⁰ Srov. NOVOTNÝ Adolf. *Biblický slovník*. Praha: Česká biblická společnost, 1992, s. 918. Zde se uvádí v dané souvislosti řada citací: Ex 3,7; Dt 5,28; 1 Král 8,28; 20,5; Ž 22,3 a další.

⁹¹ Srov. Ex 16,7.

⁹² Srov. Job 38,1 – 41,26.

⁹³ Př 1,7.

⁹⁴ Srov. Mk 8,27–29. Není příliš překvapující, že spíše protestansky orientované CCNI neuvádí Mt 16,13–20, kde je obsaženo ustanovení Petrova primátu.

⁹⁵ Mt 15,34.

⁹⁶ Jan 8, 10.

⁹⁷ Lk 24,7.

⁹⁸ Mt 22,20.

⁹⁹ Lk 14,3.

čteš?“¹⁰⁰ a následné „Kdo z těch tří, myslíš, byl bližním tomu, kdo upadl mezi lupiče?“¹⁰¹ či zmíněné „Za koho lidé pokládají Syna člověka?“¹⁰²). Zdá se, že kladení silných otázek je výrazným rysem Ježíšova působení a možná by stálo za samostatnější pojednání. Pro naše účely zde vidíme řadu příkladů toho, co je v koučování běžné.

Opět zde ale narážíme na určitý rozměr, který možnosti i záměry kouče přesahuje. Především je to skutečnost, že Ježíš svými otázkami zpravidla mířil nějakým konkrétním směrem, zatímco kouč – podle zásad – by měl být spíše neutrální, nikoliv návodný. Zároveň Ježíšovy otázky působí mnohdy velmi otevřeným dojmem. Jak mohou být zároveň náhodné i otevřené? Viděl-li Ježíš do srdcí lidí¹⁰³, dokázal svou otevřenou otázkou uvolnit to, co se skrývalo uvnitř, ve prospěch dotázaného. V tom může být koučům inspirací.

7. **Přímá komunikace** – CCNI uvádí Ježíše jako příklad efektivní komunikace, která často přesahuje rámec běžného chápání. Jedním z uvedených příkladů je rozhovor se samařskou ženou, konkrétně při odhalení toho, že měla více mužů¹⁰⁴. CNI dokument poukazuje na to, že je obtížné rozlišit, zda šlo o jeho lidskou intuici či zjevení Boží moudrosti¹⁰⁵.

Místo této otázky se zaměříme na velkou pestrost Ježíšovy komunikace. V usměrňování svých učedníků uměl být velmi přímý – při pobídnutí ke službě¹⁰⁶, při napomenutí za pozemské smýšlení¹⁰⁷. Byly by takové

---

¹⁰⁰ Lk 10,26.

¹⁰¹ Lk 10,36.

¹⁰² Mt 16,13.

¹⁰³ Srov. např. Lk 7,39–40.

¹⁰⁴ Srov. Jan 4,17.

¹⁰⁵ Na dané téma nebudeme reagovat, protože ho nechápeme pro práci jako podstatné. Je ovšem podstatné pro christologickou reflexi. Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš Kristus, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 229-233.

¹⁰⁶ Srov. Mt 18,3–5.

¹⁰⁷ Srov. Mt 16,23.

přímé pokyny v koučování přijatelné? Na jednu stranu spíše ne, protože jsou příliš direktivní. Na druhou stranu každá koučovací, tedy nedirektivní spolupráce má svůj rámec, něco jako hřiště, na kterém je možné se pohybovat. Pokud jsou součástí koučovacího vztahu a koučovací dohody nějaké podmínky, je možné, aby se k nim kouč vrátil a třeba i přiměřeně ostře.

Ježíš ovšem komunikoval často jinak. Mluvil jako ten, kdo má moc¹⁰⁸. Dokázal zohlednit to, že většina jeho posluchačů měla zkušenost se zemědělstvím a přizpůsoboval tomu také svá podobenství a případně je i vysvětloval¹⁰⁹. Ježíš nepoužívá podobenství pouze pro své učení, ale také pro popis chápání svých odpůrců¹¹⁰. Třebaže použití metafor a analogií je součástí této ICF kompetence, Ježíš nebyl rozhodně ve svých projevech vůči posluchačům nestranný, protože mu šlo o Boží království a vůli nebeského Otce.

8. **Vytváření sebeuvědomění** – za podstatný rys této kompetence CCNI považuje schopnost integrovat Boha do koučovacího kontextu, což se pokoušejí – podle našeho soudu poněkud uměle – demonstrovat na Pavlovu běhu za Kristem a nebeskou odměnou¹¹¹.

Pojďme se na věc podívat z jiné strany: Ježíš dokázal pomoci lidem, aby si uvědomili, o co jim vlastně v životě jde, ať už to byla jeho výzva k obrácení a pokání¹¹² či horské kázání. Mnohdy ovšem už jen svou přítomností napomohl ke změně sebecípání: při povolání Matouše –

---

¹⁰⁸ Srov. Mt 7,28; Mk 1,12; L 4,32. Srov. též RYŠKOVÁ, Mireia: *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 235.

¹⁰⁹ RYŠKOVÁ, Mireia: *Doba Ježíše Nazaretského*. s. 225.

¹¹⁰ Srov. např. Mt 11,16–19.

¹¹¹ Srov. Flp 3,13–14.

¹¹² Srov. Mk 1,15. Více na toto téma: „Je zapotřebí změny smýšlení, nového myšlení a vidění, které je určováno Božím královstvím, jež se ve své plnosti rozpoznává moudrostí víry.“ *Bible a morálka*, čl. 45.

Leviho¹¹³, při navštívení Zachea¹¹⁴ či při rozhovoru se samařskou ženou¹¹⁵. Jaké bychom tu mohli nalézt poučení pro kouče? Snad to, že jejich práce do značné míry závisí na jejich vnitřní integritě a na věrnosti svému poslání.

9. – 11. **Stanovování akcí; plánování a stanovení cílů; řízení postupu a odpovědnosti** – tyto realizační kompetence zkoumá CCNI dohromady. Jejich prvním biblickým odkazem na plánování a činorodost je podobenství o mravenci¹¹⁶. Rovněž je zde zdůrazněno, že by Boží království mělo být v takovém případě na prvním místě¹¹⁷, dále nutnost otevřenosti k tomu, že věci mohou být – s Božím přispěním – jinak, než se plánuje¹¹⁸.

Biblické texty nám opravdu nepředstavují Boha jako někoho, kdo je indiferentní a nezajímá se, jakou cestou se člověk vydá. Naopak, zpravidla přichází s velmi konkrétním zadáním, se kterým počítá už od početí dotyčného¹¹⁹, a často řídí jeho kroky¹²⁰. Přesto tu zůstává velký prostor pro svobodu. Čteme o tom, že se Duch svatý a apoštolové dohodli¹²¹ i o tom, že lidé mají svobodu si v pravdě zvolit míru své velkorysosti¹²².

Na základě tohoto poněkud nesnadného zápolení kompetencí ICF s biblickými texty můžeme o CCNI prohlásit, že navzdory velmi dobrým úmyslům při snahách o napasování koučovacích kompetencí na biblické texty působí ledaskdy do jisté míry uměle – verše jsou citovány vytrženě bez

---

¹¹³ Mt 9,9–13.

¹¹⁴ Lk 19,1–10.

¹¹⁵ Jan 4,1–42.

¹¹⁶ Srov. Př 6,6–11.

¹¹⁷ Srov. Mt 6,33–34.

¹¹⁸ Srov. Jak 4,13–15.

¹¹⁹ Srov. povolání proroka Jermiáše v Jer 1,5.

¹²⁰ Srov. Př 16,9.

¹²¹ Srov. Sk 15,28.

¹²² Srov. Sk 5,4.

kontextu a opory v pevnější exegezi. Hodnotíme to jako snahu přinést křesťanství do koučování na úrovni jeho projevů, nikoliv východisek. Zdá se, že tento přístup s sebou nese řadu potíží, především pak určitou, poněkud násilnou snahu pokřesťanštit každou jednotlivost koučování. Požadavek na explicitní přítomnost náboženských témat a frází při koučování křesťana křesťanem působí poněkud těžkopádně vůči zamýšlené lehkosti a otevřenosti koučování. Zde se můžeme shodnout s Tangenovou studií, která upozorňuje na riziko komercializace duchovního doprovázení¹²³ a pokusy uplatnit koučování v církvi na bázi určité poloprofesionální analogie¹²⁴.

Pokusili jsme se u každé z kompetencí o určité prohloubení za pomoci dalších biblických textů, exegetických pomůcek i dalších zdrojů. V některých případech to šlo snadno, v jiných velmi obtížně. Dotkli jsme se určitých projevů koučování v jednání:

- Hospodina, zejména v Mojžíšových knihách a Žalmech
- Ježíše Krista, zejména v evangeliích
- zbožného Izraelity v mudroslovných knihách
- křesťana v novozákonních listech

U prvních dvou bodů jsme narazili na obtíž s tím, že Hospodin, potažmo Ježíš Kristus mají úplně jiné možnosti, než lidský kouč. Přesto jsme u nich narazili na něco, co bychom mohli označit za jistý koučovací ideál. Dále jsme shledali, že rozvoj životní cesty pro křesťana nelze od Boha, tedy také Božího povolání a Božích norem oddělit. Bůh není názorově neutrální a ty, kteří ho uctívají, k názorové neutralitě nevybízí.

Navzdory řadě podobností tedy už na obecné úrovni definic ICF nacházíme některá napětí. Ještě zřetelněji se tato napětí projeví, když se zaměříme na

---

¹²³ Srov. TANGEN, Karl. *Integrating Life Coaching and Practical Theology*, s. 31.

¹²⁴ Příkladem může být přítomnost „koučů“ v animátorských kurzech pořádaných Arcidiecézním centrem mládeže v Praze. Srov. *Formy kurzu* [2016-05-30]. <<http://www.adcm.cz/metody-kurzu>>. Srov. též diskutovanou knihu SCHLEGEL, Helmut. *Duchovní koučink*.

zkoumání konkrétních koučovacích škol v následující kapitole. Tato eskalace nám ovšem nabídne alternativní cestu, jak se pokusit harmonizovat křesťanství s koučováním jinak než na úrovni symptomů, jak k tomu tíhne CCNI.

4. Teologická reflexe východisek koučovacích škol

Dříve než budou zkoumány některé praktické otázky koučování, podíváme se na východiska některých koučovacích škol. Naším hlavním cílem je zjistit, do jaké míry jsou některé spirituální či filosofické konotace v souladu či v rozporu s křesťanskou zvěstí. Uvidíme, že koučování není pouze technikou, ale že má také velmi výrazný rys světového názoru a v mnohém splývá s New Age. Tato kapitola se přímo věnuje **Otázkám 1, 3, 4 a 6** a obsahově tvoří jádro této práce.

4.1. Nastínění konfliktu

Pojďme se podívat na některé výroky představitelů koučovacích škol, které působí v České republice. John Withmore, zakladatel toho, co bychom označili jako klasické koučování, se nadšeně vztahuje k transpersonální psychologii:

„Je jasné, že tu je celá nová sféra, kterou koučovaný může za pomoci transpersonálního kouče prozkoumat – oblast známá jako nadvědomí, kde můžeme nalézt přístup k naším vyšším kvalitám, kreativité, touze, inspiraci, vrcholnému výkonu, našemu smyslu a poslání.“¹²⁵

Frances E. Vaughanová, významná představitelka transpersonální psychologie, chápe tento obor jako prostor, ve kterém je možné nejen propojit vědu s mystikou, ale také převést všechna náboženství na společný jmenovatel:

„Věda potřebuje moudrost mystiky a mystika potřebuje sílu vědy. V tomto smyslu transpersonální perspektiva vnímá východní spirituální disciplíny a západní vědecké přístupy k psychologii jako komplementární. Uznává transcendentální jednotu všech náboženství a spatřuje jednotu mystického jádra každé spirituální tradice.“¹²⁶

V souvislosti s tímto citátem nás nepřekvapí, že Papežská rada pro kulturu a Papežská rada pro mezináboženský dialog chápou transpersonální

---

¹²⁵ WITHMORE John – EINZIG Hetty. Transpersonal coaching, in: PASSMORE Jonathatn: *Excellence in Coaching – The Industry Guide*, Kogan Page, Londýn, 2010, s. 146.

¹²⁶ VAUGHAN Frances: The Transpersonal Perspective: A Personal Overview. *The Journal of Transpersonal Psychology* 1982, roč. 14, 37–45.

psychologii jako klasický přístup hnutí New Age¹²⁷, které se sice snaží být otevřené vůči všem náboženstvím, ale tradiční křesťanství nechápe jako platnou alternativu¹²⁸. Tentýž dokument dále vylučuje možnost být zároveň křesťanem a zároveň stoupencem New Age¹²⁹. To, že Withmore v dané přehledové monografii napsal pouze kapitolu o transpersonálním přístupu naznačuje, jak závažnou roli v jeho škole hraje.

Podívejme se na koučování založené na Gestalt přístupech. Monografie představující Gestalt terapii, obsahuje kapitolu o spiritualitě¹³⁰, která nás příliš nevdálí od toho, co jsme diskutovali o klasickém koučování: odkaz na transcendentální přístup¹³¹ či pokus o převedení náboženských tradic na společného jmenovatele¹³². Velkou roli připisuje Gestalt osobní spirituální zkušenosti a autoři nabízejí vlastní Gestalt metodu, která by mohla takovou zkušenost nabídnout¹³³. Tato metoda není explicitně vázána na žádnou konkrétní spiritualitu. Naproti tomu zmíněný církevní dokument uvádí:

„V křesťanství není spása zkušeností vlastního já, meditativním a intuitivním přebýváním v sobě samém, ale je to odpuštění hříchu, osvobození od hlubokého rozpolcení našeho nitra, dosažení pokoje smyslů díky jednotě s milujícím Bohem. Cesta spásy se nenachází v jednoduché samořízené proměně vědomí, ale v osvobození od hříchu a jeho následků, které nás vede k boji proti hříchu v nás samých a ve společnosti, která nás obklopuje. Nutně nás vede k láskyplné solidaritě s naším bližním v nouzi.“¹³⁴

Zde se tedy opět dostáváme přinejmenším do určitého napětí. Pojdme se podívat na další školu – tou je systemické koučování. Její představitel Alain

---

¹²⁷ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO KULTURU A PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG. *Ježíš Kristus, nositel živé vody – Křesťanské zamyšlení nad New Age*, Praha: Česká biskupská konference, 2003, čl. 30.

¹²⁸ Srov. tamtéž, čl. 59.

¹²⁹ Srov. tamtéž, čl. 59.

¹³⁰ Srov. INGERSOL Elliot – O'NEIL Brian: *Gestalt Therapy and Spirituality*. In WOLDT Ansel – TOMAN Sarah: *Gestalt Therapy: History, Theory, and Practice*, Sage, Londýn, 2005, s. 133-150.

¹³¹ Srov. tamtéž, s. 144.

¹³² „Necítím se být povinován dát všem tradicím rovnocenný hlas, protože jejich esoterická jádra jsou stejná.“ tamtéž, s. 145.

¹³³ Srov. tamtéž, s. 136.

¹³⁴ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, čl. 52.

Cardon uvádí ve své knize oddíl o základech systemického koučování mottem: „Žádná teorie není pravdivá. Některé mohou být dočasně užitečné.“¹³⁵ Východiskem je tedy relativizace pravdy a tato relativizace je dovolena do míry, do jaké je to užitečné. Zde opět můžeme najít vazbu na New Age, a proto se nabízí tato citace:

„Hodnocení náboženství a etických otázek se přirozeně řídí vlastními city a zkušeností. Křesťanská nauka ukazuje na Ježíše Krista jako na ‚cestu, pravdu a život‘ (Jan 14,6). Jeho následovníci musí otevřít svůj život jemu a jeho hodnotám, jinými slovy objektivním požadavkům tvořícím součást objektivní skutečnosti, kterou mohou nakonec poznat všichni.“¹³⁶

Zbývá nám poslední ze škol, které působí v českém prostředí: Neuroleadership. Zakladatel tohoto směru, David Rock, ve své knize uvádí:

„Koučové pomáhají klientům v potenciaci či v zapojení se do přetrvávajícího procesu rozvoje jejich potenciálu. Je to proces nabývání potenciálu v kontextu našich ztělesněných mozků a sociálních myslí, který umožní něco nového.“¹³⁷

Bavíme se tedy o rozvoji potenciálu. Odpověď zkoumaného církevního dokumentu naznačuje opět souvislost s New Age, do jehož rámce spadá hnutí lidského potenciálu, o kterém se píše toto:

„Jsou zde zřejmé vztahy k východní spiritualitě a psychoterapii, zatímco jungovská psychologie a Hnutí lidského potenciálu měly významný vliv na šamanismus a na ‚znovuvybudované‘ formy novopohanství jako druidismus a wicca. Obecně platí, že ‚osobní růst‘ je možné chápat jako formu převzatou z ‚náboženské spásy‘ v hnutí New Age: osvobození od lidského utrpení a slabosti bude možné díky rozvoji lidského potenciálu, který je plodem stále většího kontaktu s naším vnitřním božstvím.“¹³⁸

Rock svou školu staví na neurovědách a někdy své koučování označuje také jak *brain-based coaching* – tedy koučování na základě mozku. Třebaže

---

¹³⁵ CARDON Alain: *Masterful Systemic Coaching*. Paříž: Metasysteme Coaching, 2014.

¹³⁶ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, 52.

¹³⁷ ROCK, David – PAGE, Linda, *Coaching with the Brain*, s. 98.

¹³⁸ *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, čl. 72.

k mozku chovají někteří věřící hlubokou úctu a úžas nad jeho možnostmi¹³⁹, přesto zaznívá také hlas varující před jeho přeceněním¹⁴⁰.

Je tedy zřejmé, že v České republice dominují koučovací školy, které jsou pevně spojeny s názorovým proudem New Age. I když víme, že existuje již dříve diskutovaná Mezinárodní síť křesťanských koučů CCNI s těžištěm v USA a spojující kouče takřka výlučně protestanské, zaměříme se právě na Českou republiku. I když se koučování podle standardů a etických kodexů představuje jako nábožensky neutrální, koučovací školy působící v českých zemích vykazují mimořádně silnou shodu v tom, že ve svých východiscích takřka splývají s New Age. Tím se také do značné míry vysvětluje tolerance k cílům, které by byly označeny v křesťanském kontextu přinejmenším za sporné (potrat, promiskuita, nevěra, hazardní a pornografický průmysl), jak bylo diskutováno na začátku této práce. Hřích totiž pro New Age, a tudíž ani pro školy, které z tohoto hnutí vycházejí, neexistuje. Existuje pouze dokonalé poznání¹⁴¹.

Vzhledem k tomu, že koučování se stává velmi populární u vrcholných představitelů podnikatelské sféry i politiky, může se zdát tato skutečnost jistým způsobem znepokojivá. Koučování představuje nástroj, který nejen že může, ale v rámci daných škol je do značné míry navržen tak, aby sloužil samozbožštění člověka, jehož soukromý užitek se pro něj stává měřítkem

---

¹³⁹ „Milé děti, jste ještě daleko od toho, abyste poznaly moc svého mozku. Jste povinny tento můj dar využívat k poznávání mého učení, ke svému užitku a k užitku svých bratří a sester. Děti, musíte tento můj dar užívat k tomu, aby každý z vás měl úplnou kontrolu nad svým vlastním životem“ SINGER, Zdenko. *Poselství Nebeského Otce*. Praha: Verité, 1992, s. 25.

¹⁴⁰ „Jedním z aspektů moderního technicistního ducha je tendence chápat problémy a hnutí spojené s vnitřním životem jen z psychologického hlediska, nebo je dokonce redukovat na hledisko neurologické. Nitro člověka je tak vyprazdňováno a postupně ztrácí vědomí ontologické soudržnosti lidské duše, kterou dovedli do hloubky zkoumat svatí. Problém rozvoje je těsně spjat s naším pojetím lidské duše, protože naše ‚já‘ začalo být redukováno na psyché a zdraví duše zaměňováno za emocionální pohodu.“ BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate – encyklika o integrálním rozvoji v lásce a pravdě*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, čl. 76.

¹⁴¹ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, čl. 29.

absolutním. Toto riziko si uvědomují i sami koučové¹⁴². Riziko vykořenění z tradičního narativu směrem k oportunistickým činům může připomínat příklon ke komunistickému materialismu, který reflektuje poetickým způsobem

Jan Zahradníček:

„Jde o člověka, který se zahazuje sám sobě ponechán
viděli jsme, jak celé věky se snažil uniknout ze staré hrůzy
upadáje do nízkého strachu
viděli jsme, jak se pokoušel stáhnout všechno své bohatství
všechno dobro z dosahu Boží ruky
pojistit se a klidně spát
a zatím jak svatý Bartoloměj svlečeno z kůže
po celém svém povrchu člověčenstvo strašlivě krvácí
ze všeho se už vydali, teď hluboko pod cenou
musí nabízet své tělo, své mládí a věčnost svou
byli jsme svědky toho, jak člověka ubývá
zatímco Bůh jen roste.“¹⁴³

Jde o člověka – koučům i křesťanům. S hlubokou úctou ke koučům, kteří své řemeslo vedou svědomitě a s mravní integritou, a tak skutečně pomáhají lidem na jejich životní cestě, se nyní pokusíme o odvážný krok: zvolíme si jednu z diskutovaných škol a pokusíme se ukázat, že ji lze velmi dobře postavit i na základech, které jsou ryze křesťanské. V následující podkapitole představíme antropologii koučování podle Davida Rocka. Vzhledem k tomu, že se Rock odkazuje na Gestalt, systemický přístup i transpersonální psychologii, půjde o přehled do určité míry platný i pro ostatní školy. V další podkapitole pak vyslovíme pokus o naši teologickou odpověď.

4.2. Antropologie koučování založeného na neurovědách

David Rock, zakladatel této školy napsal několik knih. Vedle praktických je tu také jeho monografie *Coaching with the Brain in Mind: Foundations for*

¹⁴² DVOŘÁK, Ladislav. *Koučové jsou následovníci Prométhea* [2016-05-30]. <<http://www.koucinkportal.cz/ladislav-dvorak-koucove-jsou-nasledovnici-promethea/>>.

¹⁴³ ZAHRADNÍČEK, Jan. *Znamení moci*. Praha: Lidové noviny, 1990, s. 52.

Practice (Koučování s mozkiem v mysli: východiska pro praxi), kterou napsal se svou spolupracovnicí Lindou Pageovou¹⁴⁴. Systematicky popisuje vědecké a filosofické základy své koučovací školy. Pro nás je tato publikace nesmírně cenná, protože explicitně vyslovuje hodnocení některých filosofických a náboženských pozic, což nám umožní reflektovat, do jaké míry je celá tato škola kompatibilní s křesťanstvím obecně a s křesťanským étosem především.

Kniha má pět částí, každá má vždy tři kapitoly: základ, pilíř a platforma neurovědy. Autoři ukazují značné bohatství zdrojů, o které se dobré koučování může opřít, nevyjímaje přírodní vědy, medicínu, management či teorii systémů, přičemž často projevují kritický postoj k jejich konkrétním slabinám.

Nás bude zajímat především první část nazvaná „Kdo jsme?“. Má tyto kapitoly: 1) Základ – ontologie, 2) Pilíř – sociální ukotvení, 3) Platforma neurovědy – mindfulness.

4.2.1. Chápání ontologie

Zaměříme se na první kapitolu, kde se pojednává o západní filosofii, New Age, antropologii a sociologii. V první podkapitole o západní filosofii se věnuje pozornost Sókratovi¹⁴⁵ a jeho dialogickému přístupu k hledání pravdy, které je hodnoceno jako koučování blízké. Poté je kriticky diskutován Augustin Aurelius, a to v kontextu jeho sporu s Pelagiem. Autorům se zamlouvá Pelagiův pozitivní přístup k lidské přirozenosti jako dobré, ale nelíbí se jim Augustinova odpověď zmiňující se o dědičném hříchu¹⁴⁶, která na ně působí jako překážka lidského rozvoje a kterou se podařilo překonat až renesancí, respektive pozicí Jeana Jacquese Rosseaua. Zde bychom mohli naše hodnocení vlastně ukončit: Autoři už v prvním bodě svých východisek zastávají pozici,

---

¹⁴⁴ ROCK, David – PAGE, Linda. *Coaching with the Brain*.

¹⁴⁵ Srov. tamtéž s. 35–38.

¹⁴⁶ „Oponoval Pelagiovu převědčení o dobrotě, která je lidem vlastní, tím, že trval na tom, že lidské bytosti nesou skvrnu ‚dědičného hříchu‘ a musejí spoléhat na církev, aby jednala místo nich.“ tamtéž s. 36.

kteřá není v křesťanském pohledem na růst člověka a vlastně dějiny spásy vůbec. Pokračujme ovšem v četbě, hodnotit budeme až později.

Následuje zmínka o Reneé Descartesovi¹⁴⁷ a jeho odlišování mechanické přírody a rozumové duše, které – podle autorů – umožnilo církvi koexistenci s přírodními vědami do doby, než se přírodní vědy začaly zajímat o duši, což vedlo k nežádoucímu názoru, že lidé jsou pouze kolečky ve velkém stroji, řídicími se určitými zákonitostmi. Zdá se, že autoři zde podobně jako ve své kritice Augustina usilují o možnost lidské autonomie a růstu proti determinismu. Ze západní filosofie jsou jmenováni také Jean-Paul Sartre, Martin Buber a Viktor Emanuel Frankl¹⁴⁸. Jako hlavní prvky západní filosofie, které obohacují koučování jsou uvedeny: základní důvěra v lidský potenciál, sókratovská metoda dialogu a přijetí existenciálního důrazu na možnost volby a odpovědnosti za zvolené skutky¹⁴⁹.

Pojďme se ještě podívat na podkapitulu následující, která pojednává o New Age. Tento názorový proud je autory zprvu hodnocen poměrně pozitivně, byť se zdůrazněním jeho velké rozmanitosti¹⁵⁰. Uvádějí jeho vliv na důležité humanistické psychology jako byl Carl Rogers či Abraham Maslow, kteří se zaměřovali více na lidský potenciál než na psychickou patologii¹⁵¹. Autoři uvádějí několik bodů, které jsou pro New Age typické: Zaměření se na duchapřítomnost a sebeuvědomění; víra v lidský potenciál; síla sugesce, zejména použití vizualizace; iluzorní charakter hmoty; cyklická povaha života; myšlenky o rovnováze a harmonii; víra v osvícení; víra v posmrtný život, duše a duchy (ne nebe a peklo); meditace a kontemplace; pacifismus; zájem o životní prostředí.

---

¹⁴⁷ Srov. tamtéž s. 36–37.

¹⁴⁸ Srov. tamtéž s. 38–40.

¹⁴⁹ Srov. tamtéž s. 40.

¹⁵⁰ „Tyto praktiky mají široce lišící se přijetí hlavním proudem, od aromaterapické masáže, kterou můžete najít ve většině pětihvězdičkových hotelů po celém světě, k šamanismu, který je také více spojený s čarodějnictvím.“ tamtéž, s. 41.

¹⁵¹ Srov. tamtéž, s. 42.

Autoři uvádějí, že řada koučovacích škol má k těmto pojmům velmi blízko, zejména pokud jde o sebeuvědomění, rovnováhu a víru v lidský potenciál. Tudíž tyto školy spoléhají na New Age více než na přírodní vědy a např. nabízejí klientům určení smyslu jejich života¹⁵². Autoři tuto skutečnost hodnotí poněkud kriticky s tím, že se zde často vyskytují určité mechanistické přístupy, které mohou vést ke ztrátě svobody. Dalším úskalím New Age je podle nich fakt, že představa o tom, že správná meditace a osvětlení vyřeší vše, může narazit na tvrdou realitu, která není v rukou koučovaného a nemůže být ovlivněna žádnou jeho vnitřní změnou¹⁵³. Přesto autoři hodnotí pozitivně New Age jako přístup, který uznává lidský potenciál, vrozenou lidskou dobrotu a uplatňování pečujícího přístupu (proti disciplinárnímu).

Podkapitola o antropologii se hlásí k etnografickému, tedy otevřenému, uctivému a tázavému přístupu k lidem¹⁵⁴. Antropologie je prezentována jako nástroj, který dokáže odhalit podstatné hodnoty napříč kulturami, jako je například vzájemnost a rodina, ale také umí naslouchat hodnotám konkrétního člověka¹⁵⁵. Další podkapitola pojednává o sociologii, která nabízí koučování určitý nadhled: existují tu sociální tlaky, klient není na zemi sám, kdo řeší podobný problém – je normální se s tím potýkat¹⁵⁶.

4.2.2. Sociální ukotvení

Následuje kapitola o sociálním ukotvení, jež má představovat pilíř spojující ontologii s platformou neurovědy, která je považována za budoucnost koučování. Jsou jmenována tři témata: globalizace, teorie systémů a kvantová teorie.

---

¹⁵² Srov. tamtéž, s. 42.

¹⁵³ Srov. tamtéž, s. 43.

¹⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 46.

¹⁵⁵ Srov. tamtéž, s. 48–49.

¹⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 52.

Pokud jde o globalizaci, je zde mimo jiné zmíněn rozdíl mezi západním lineárním a východním cyklickým myšlením¹⁵⁷, které je dle autorů také více otevřené kontextu a spontaneitě. Například uvedený taoistický přístup zaměřený na odvedení pozornosti od problému na možnosti a dispozice¹⁵⁸ souvisí s výsledky neurovědy. Dále jsou zmíněny zásady konfucionismu a jejich souvislost s koučováním, jmenovitě poctivost a důvěryhodnost, ale také rituál, který tvoří součást praxe některých koučů¹⁵⁹. Hlavní společné téma východní filosofie a koučování představuje problematika sebeuvědomování a seberealizace¹⁶⁰. V této kapitole se také objevuje podstatný pojem *mindfulness*, který vychází z buddhismu, definovaný jako „stav uvědomění, ve kterém si jsme vědomi svých pocitů, myšlenek a zvyků myslí a jsme schopni nechat odejít ty, které pro nás nejsou užitečné, takže nás dále neomezují“¹⁶¹. K tomuto pojmu se ještě vrátíme.

S teorií systémů souvisí koučování podle autorů tím, že se systém může dostat do nového stavu pouze díky dočasnému chaosu. Uvádějí to s odkazem na experimenty Wheatleyové, která do projektů zaváděla záměrně více neurčitosti, což vedlo k lepším výsledkům¹⁶². Také zde uvádějí pojem *self-reference*, který vyjadřuje účel systému a odpovídá v koučování hodnotám, kterých se klient drží¹⁶³. S teorií systémů také souvisí existence určitých vzorců chování.

Konečně tu je zmíněna kvantová teorie. Její souvislost s antropologií a koučováním nemusí být čtenáři na první pohled úplně zřejmá. Je zde uveden Henry Stapp a jeho řešení problému mozek-mysl, tedy jak objektivní fyzikální

---

¹⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 57.

¹⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 63.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 63.

¹⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 64–65.

¹⁶¹ Srov. tamtéž, s. 60.

¹⁶² Srov. tamtéž, s. 84.

¹⁶³ Srov. tamtéž, s. 83.

procesy mozku mohou vést k subjektivní mysli¹⁶⁴. Kvantová fyzika je představena jako protiklad proti mechanistickému pojetí, kdy je vše předem určeno jako v hodinářském stroji a kde se etika stává prázdným pojmem:

„Pokud vše, co myslíme či konáme je předem určeno hodinářským mechanismem, který je poháněn příčinami z minulosti, pak je odpovědnost či morálnost protimluvem... Avšak nadále trváme na důležitosti volby, uvědomění a přičitatelnosti v mnoha oblastech našeho života, nejen v koučování. Do značné míry je to proto, že zakoušíme tu situaci, kdy si máme vybrat z více možností, u kterých zakoušíme že volba každé z nich je stejně pravděpodobná.“¹⁶⁵

Co je tedy tím, co propojuje subjektivní s objektivním? Klíč se má nacházet v otázce, co vlastně o světě můžeme vědět. Velmi zjednodušeně řečeno jakékoli poznání o dynamickém světě znamená zachycení spletité dynamiky v určitém časovém okamžiku na určitém místě. V kvantové mechanice je existence nějakého stavu reprezentována vlnovou funkcí. Tuto vlnovou funkci si můžeme představit jako neostrou skvrnu, kde se částice může pohybovat. V okamžiku měření tato vlnová funkce zkolabuje. To znamená, že se po měření částice nachází přesně na místě, kde byla měřena. Autoři tuto souvislost předkládají jako stěžejní, protože nejzákladnější procesy mozku probíhají na úrovni iontů a odpovídají zákonitostem kvantové fyziky¹⁶⁶. Lidská svoboda se pak podle autorů realizuje tím, že se neostrá situace, kdy člověk ještě neví, zda jednat jedním či druhým způsobem, upřesní nastavením pohledu do mysli, tedy něčím, co odpovídá experimentu v kvantové fyzice. Tento moment je poměrně důležitý pro ontologii, na které pak autoři staví svůj koučovací přístup. Lidskou svobodu, jež je podstatným tématem západní filosofie, nyní dokáží harmonizovat s přírodními vědami. Autoři dospívají k této definici:

---

¹⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 86.

¹⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 87.

¹⁶⁶ Srov. tamtéž, s. 88.

„Lidské bytosti jsou komplexní nelineární dynamické samoorganizující se systémy, které vykazují kvantové principy. Jsme zasazeni do rozsáhlejších systémů, které jsou také nelineární, dynamické, komplexní, samoorganizující se a kvantové.“¹⁶⁷

4.2.3. Platforma neurovědy – *mindfulness*

Prvních několik stran této kapitoly popisuje experiment, kdy bylo uplatněných pokročilých technik pro *mindfulness*¹⁶⁸ úspěšně testováno a ověřeno kontrolní skupinou. Už po pěti dnech experiment přinesl měřitelné výsledky¹⁶⁹. Dále pak mluví o tom, že je možné mozek rozvíjet k potenciálu, přičemž jde o setrvalý proces¹⁷⁰ a je podstatné se zaměřit spíše na vnímání aktuální skutečnosti než na přehrávání vnitřních příběhů¹⁷¹. Je diskutována schopnost mozku utvářet sebe sama, a to prakticky od okamžiku početí¹⁷² a autoři se také věnují schopnosti mozku hledat v situacích smysl¹⁷³. Poslední část pak vysvětluje *mindfulness* techniky, ve kterých je zahrnuto tělo jako jeden z důležitých faktorů pro přemýšlení¹⁷⁴. Techniky jógy či pobytů v tichu tak mohou pomoci nalézt lepší vztah k sobě samému¹⁷⁵. Soustředěnost dosažená těmito technikami dle autorů umožňuje svobodu odmítnout myšlenku, která by nás vedla do nežádoucího stavu¹⁷⁶, což je prakticky princip svobodného rozhodování, které je prokazatelně důležité lidskou každodennost, zejména pokud jde o osobní status¹⁷⁷.

---

¹⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 90.

¹⁶⁸ Pojem záměrně nepřekládáme, protože pro něj neexistuje jednoznačný český překlad. Jako přiblížení můžeme uvažovat pojmy jako „bdělé vědomí“ či „plné uvědomění“.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 91–94.

¹⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 98.

¹⁷¹ Srov. tamtéž, s. 101.

¹⁷² Srov. tamtéž, s. 103.

¹⁷³ Srov. tamtéž, s. 107.

¹⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 108.

¹⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 109.

¹⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 110.

¹⁷⁷ Srov. tamtéž, s. 111.

Tolik tedy shrnutí první části knihy. Ostatní části z ní vycházejí a stavějí na ní mnohá praktická doporučení pro úspěšné koučování a život vůbec. Věnovat se jim by bylo ovšem nad rámec této práce.

4.3. Pokus o teologickou odpověď

4.3.1. Konvergence

Řadu podobností jsme diskutovali v předchozí kapitole na základě symptomů. Nyní se můžeme podívat na společné body i z hlediska východisek. Tím prvním je otázka jedinečnosti lidské osoby. Výrok „Člověk existuje jako jedinečná a neopakovatelná bytost, existuje jako určité já, které je schopno chápat sebe a determinovat sebe.“¹⁷⁸ se zdá být dobře podpořen úvahami o spletnosti a jedinečnosti každého lidského mozku¹⁷⁹.

Dalším společným bodem je dialogičnost. Rock a Pageová se hlásí k učení Martina Bubera, zejména pak k jeho knize *Já a ty*¹⁸⁰, kde rozlišuje uzavřený přístup já-ono od otevřeného přístupu já-ty. Rock a Pageová vztahují přístup já-ty jako alternativu, k situaci, kdy se člověk ponoří do vlastních mentálních map a je odstřižen od reality¹⁸¹. Hlásí se také k tradici sókratovského dialogu a hlavní – prakticky jedinou – formou koučování je tvůrčí dialog. K Buberovi se hlásí také katolická teologie, a to v diskusi nad nejpodstatnějším tajemstvím, a sice při úvahách o Bohu ve třech osobách¹⁸², které má zároveň i praktický dopad: je měřítkem etiky i motivem služby¹⁸³.

---

¹⁷⁸ KSNC 131.

¹⁷⁹ Srov. ROCK, David, *Leadership s klidnou myslí*, s. 29–30.

¹⁸⁰ BUBER, Martin. *Já a ty*. Praha: Kalich, 2005.

¹⁸¹ Srov. ROCK, David – PAGE, Linda. *Coaching with the Brain*, s. 39.

¹⁸² „Pokud má být Bůh osobou, nemůže být věčnou samotou a musí být vnitřně vztahový, musí v něm být skutečné „Já“ a skutečné „Ty“, vnitřní spoluurčení daná vzájemnými vztahy, které jsou základem osobní identity osob v Bohu.“ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi – Náčrt trinitární teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 23.

¹⁸³ „Trojice je tudíž posledním pravzorem nové civilizace lásky a kultury života v opozici je kultuře zhnusenosti, pesimismu, ke kultuře smrti.“ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Teologie služby*, s. 174.

Dále je tu otázka hledání smyslu u Viktora Emanuela Frankla. Rock a Pageová zde na praktické úrovni oceňují, že hledání smyslu pomáhá koučům, aby nenechávali koučované u prvních nápadů a vedli je k hlubšímu smyslu a podstatě¹⁸⁴.

Problematika lidské svobody proti determinismu není pro katolickou církev ničím novým¹⁸⁵, byť nově připomínaným¹⁸⁶. Rock a Pageová tvrdí, že kdyby bylo vše již určeno koučováním, koučování by nemělo smysl¹⁸⁷.

Rock i Pageová se kloní k celkovému rozvoji člověka, aniž by došlo k oddělování mysli a těla¹⁸⁸. Benedikt XVI. připomíná jednotu duše a těla¹⁸⁹, dříve uvedenou v koncilních dokumentech¹⁹⁰ s odkazem na biblické texty¹⁹¹. Církev zdůrazňuje, že podstatnou součástí tohoto integrálního rozvoje je vztah k Bohu.

Viděli jsme, že pro Rocka i Pageovou je podstatný sociální rozměr. I toto je bodem, kde mají řadu shod s katolickou církví, což souvisí s výše diskutovanou dialogičností.

4.3.2. Kontrast

Navzdory podobnostem Rock a Pageová zastávají názory, se kterými se není možné z hlediska katolické teologie identifikovat. Jejich explicitní příklon

---

¹⁸⁴ Srov ROCK, David – PAGE, Linda. *Coaching with the Brain*, s. 40.

¹⁸⁵ „Teologický determinismus na sebe bral mnohé podoby během staletí, nejznáměji v teorii o dvojí predestinaci Jana Kalvína a ostatních reformátorů... Katolická teologie ovšem vždy chápala Boží tvůrčí činnost jako pramen stvořeného bytí, dobroty a svobody.“ KWASNIEWSKI, Peter. Determined to Deny Your Freedom. *Catholic Answers Magazine* 2008, roč. 19, č. 4.

¹⁸⁶ „Pokud se příroda a v první řadě lidská bytost považuje za plod náhody či evolučního determinismu, ve svědomí se oslabuje vědomí odpovědnosti. Pokud nedokážeme v přírodě vycítit náměty k dokončování a úkoly k naplňování, dopadne to buď tak, že ji považujeme za nedotknutelné tabu anebo naopak, že ji zneužíváme. Oba tyto postoje nejsou v souladu s křesťanským pohledem na přírodu, plod Božího stvoření.“ *Caritas in veritate* 48.

¹⁸⁷ „Proč by pak měli filosofové filosofovat, moralisté moralizovat a koučové koučovat?“ ROCK, David – PAGE, Linda: *Coaching with Brain*. 37.

¹⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 123.

¹⁸⁹ „Rozvoj musí zahrnovat i duchovní a nejenom materiální růst, protože lidská osoba je jednota duše a těla.“ *Caritas in veritate*, čl. 76.

¹⁹⁰ Srov. GS 14.

¹⁹¹ Srov. Dan 3,57–90.

k pelagianismu a odmítnutí konceptu dědičného hříchu se zdá v ostrém kontrastu s učením církve, především v otázce, zda se člověk může spasit sám, nebo zda je k tomu potřebná milost Boží¹⁹². Z hlediska spirituální teologie bylo poukázáno, že pelagianismus vedl k velmi radikálním postojům¹⁹³ a že je v jistém smyslu krokem k ateismu či agnosticismu¹⁹⁴. Při bližším ohledání seznáváme sice, že hlavní motivace autorů patrně není náboženského charakteru: jde jim hlavně o to, že člověk je dobrý a může usilovat o větší dokonalost, a to i navzdory vlivům prostředí. S takto chápanou pozicí už křesťanství v ostrém protikladu není. Katolické křesťanství se ovšem drží vždy obou pólů: lidské svobody¹⁹⁵ i Boží milosti¹⁹⁶; osobního mravního svědomí¹⁹⁷ i nutnosti, aby bylo vychovááno, k čemuž církev doporučuje konkrétní prostředky¹⁹⁸. Učení o hříchu je podstatným tématem katolické teologie. V souvislosti s diskutovaným je třeba poznamenat jednu velmi podstatnou

---

¹⁹² Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, čl. 51.

¹⁹³ „Pelagiáni zastávali přísné mravní konání (věnovali se třeba „sociálnímu apoštolátu“, aniž by promýšleli, jak se daří bratru vedle nich), byli radikální – tím se jevíli věrohodní. Takové křesťanství nepřivádí k osobním vztahům, ale k dosažení hodnot (dělám si čárku za svůj výkon a v myslí si spřádám, jak představenému vydám počet ze svého svědomí: bude to dobrá a hlavně přesná statistika).“ ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc: Refugium, 2007, s. 87–88.

¹⁹⁴ „Oslavovat Boha de facto nepotřebujeme (jak může někdo hovořit o tom, že Duch hýbe nitrem, vždyť zbožnost je leda přetvářka); stačí být psychologicky svobodný (tento „vyrovnaný“ si nepřizná, že zneklidňující *Pneuma* odumřelo).“ tamtéž, s. 88.

¹⁹⁵ „Díky svobodné vůli rozhoduje každý sám o sobě. Svoboda je v člověku silou umožňující růst a zrání v pravdě a dobru. Svoboda dosahuje své dokonalosti, když je zaměřena Boha, který je naší blažeností.“ KKC 1731.

¹⁹⁶ „Kristova milost není soupeřem naší svobody, pokud ta je v souladu se smyslem pro pravdu a dobro, který Bůh vložil do lidského srdce. Naopak, jak dosvědčuje křesťanská zkušenost, zvláště v modlitbě, čím více jsme vnímaví pro podněty milosti, tím více roste naše vnitřní svoboda a jistota ve zkouškách a také při nátlaku a donucování vnějšího světa.“ KKC 1742.

¹⁹⁷ „Člověk má právo jednat ve svědomí a svobodně, aby osobně udělal mravní rozhodnutí.“ KKC 1782.

¹⁹⁸ „Při výchově svědomí je světlem pro naši cestu Boží slovo; je třeba, abychom si ho přisvojili ve víře a v modlitbě a uvedli ho do praxe. Je také nutné zpytovat své svědomí s pohledem na kříž Páně. Jsou nám oporou dary Ducha svatého, pomáhají nám svědectví a rady druhých a vede nás učení církve.“ KKC 1785.

vlastnost hříchu: hřích je svobodnou cestou ke ztrátě svobody¹⁹⁹. Prvotní hřích bylo velmi svobodné odvrácení se od Boha, což zranilo celé lidství²⁰⁰ natolik, že není schopno obnovit svůj vztah s Bohem vlastní silou. Proto pro obnovu bylo nutné, aby se Bůh stal člověkem²⁰¹ a jako Ježíš Kristus, pravý Bůh i pravý člověk²⁰², vyslovil Bohu radikální omluvu za celé lidstvo na kříži. David Rock a Linda Pageová neznají dějiny spásy s reálným osobním a iniciativním Bohem; jako ideál představují rozvoj potenciálu a *mindfulness*, pěstovanou praktikami východních náboženství za účelem řízení hladiny stresového hormonu kortisolu v mozku²⁰³.

Rock v teoretických východiscích zaujímá z náboženského hlediska pozici synkretistickou: uvažuje prvky západní filosofie a pochvalně se vyjadřuje o buddhismu, taoismu a New Age. Naproti tomu křesťanství má ze své podstaty jeden směr²⁰⁴, byť s bohatstvím vnitřních odstínů²⁰⁵, ze kterého může navazovat dialog se směry ostatními²⁰⁶. Z této skutečnosti plynou některá další napětí.

Jedním z nich je fakt, že Rock nezkoumá téma života po životě. Podobně hodnotí toto téma i čeští koučové v anketě zmíněné v podkapitole 1.2. Je možné tento nezájem chápat jako něco, co je s učením církve v napětí? Na první pohled se může zdát, že nikoliv: Rock přece píše o světských věcech,

---

¹⁹⁹ „Čím více člověk koná dobro, tím více se stává svobodným. Není opravdové svobody, leč ve službě dobra a spravedlnosti. Zvolit neposlušnost a zlo je zneužitím svobody a vede k otroctví hříchu.“ KKC 1733. Dále také: „Dějiny lidstva od samých počátků dosvědčují neštěstí a utlačování, která se zrodila v srdci člověka jako důsledek zneužití svobody.“ KKC 1739.

²⁰⁰ Srov. KKC 398–406.

²⁰¹ „Naše spása pochází z Boží iniciativy k nám.“ KKC 620.

²⁰² Srov. KKC 464–469. Podrobněji pak POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš Kristus, Pán a Spasitel*, s. 112–177.

²⁰³ Srov. ROCK, David – PAGE, Linda. *Coaching with the Brain*, s. 92.

²⁰⁴ „První přikázání zakazuje uctívat jiné bohy, kromě jediného Pána, který se zjevil svému lidu.“ KKC 2110.

²⁰⁵ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*, 117.

²⁰⁶ Srov. tamtéž 136–144. Také srov. *Křesťanství a ostatní náboženství* 105–117.

kteří mají svou autonomii²⁰⁷. Na druhou stranu ve své knize zkoumá člověka velmi komplexně, včetně jeho tělesné i duchovní stránky. Jaká je perspektiva? Pouze implicitní zmínka o tom, že smrtí končí možnost rozvoje lidského potenciálu²⁰⁸ a poněkud okrajová zmínka o reinkarnaci v hinduismu²⁰⁹, která není ovšem nikterak dále rozvíjena.

Konečně nelze opomenout, že Rock ve své velmi systematické práci přeskočil některé podstané myslitele středověké Evropy, kteří sehráli roli v rozvoji věd, včetně přírodních²¹⁰. Vůbec nejdůležitějším je Tomáš Akvinský, velký obhájce lidského rozumu a s tím související etiky ctnosti jako protikladu k etice povinnosti²¹¹.

Konečně zásadní napětí nacházíme v pojetí člověka. Člověk je představen – zjednodušeně řečeno – jako systém složitý, svobodný a vztahový. Zde Rock končí. I když zkoumá způsob, jakým by člověk (kouč či koučovaný) dospěli smysluplného života, otázku práva na život neotevívá. Může se zdát, že lidé, kteří nejsou koučovi klienti, kouče příliš nezajímají. Zajímá ho spokojenost a úspěšnost klienta a správné koučování. Potrat či promiskuita ho příliš neznepokojují.

4.3.3. Náznak řešení

Naše zkoumání potvrzuje Tangenovo tvrzení, že zásadním bodem diskuse je pojetí člověka²¹². Pokusíme se Rockovu definici člověka zasadit do křesťanského kontextu. Nejprve se podíváme na pozici biblické antropologie,

---

²⁰⁷ „Když se tedy provádí metodické bádání ve všech vědních oborech skutečně vědecky a podle mravních zásad, nebude nikdy ve skutečném rozporu s vírou, potože věci světské i věci víry pocházejí od jediného a téhož Boha.“ GS 36.

²⁰⁸ ROCK, David – PAGE, Linda. *Coaching with the Brain*, s. 94.

²⁰⁹ Srov. tamtéž, s. 61.

²¹⁰ „Tak významným se stala rozumová disputace mezi filozofy v průběhu středověku, že si toto období zaslouží, aby bylo označeno jako počátek „věku rozumu“.“ HANNAM, James. *God's Philosophers*. Londýn: Icon Books, 2010.

²¹¹ ŠPRUNK, Karel. Tomáš Akvinský o zákonech, In TOMÁŠ AKVINSKÝ. *O Zákonech v Teologické sumě*. Praha: Krystal OP, 2004, s. 8.

²¹² „Jako teologové se musíme ptát po pojetí lidské přirozenosti podle koučovacího paradigmatu.“ TANGEN, Karl. *Integrating Life Coaching and Practical Theology*, s. 27.

dále na Ježíše z Nazareta jako na prototyp dokonalého lidství, nakonec konfrontujeme tuto definici člověka s křesťanským chápáním Boha, jehož je člověk obrazem. Řadu věcí jsme již diskutovali v předešlých kapitolách a odstavcích, když jsme řešili jiné problémy, proto nepůjdeme vždy do úplných detailů. Smyslem následujících řádků je nalézt určitý svorník všeho podstatného, co se vztahuje mezi koučováním a teologií týká. Zmíněnou definici chápeme spolu s Rockem jako vyjádření toho nejpodstatnějšího z jeho antropologie. Nejprve ji tedy zopakujeme:

„Lidské bytosti jsou komplexní nelineární dynamické samoorganizující se systémy, které vykazují kvantové principy. Jsme zasazeni do rozsáhlejších systémů, které jsou také nelineární, dynamické, komplexní, samoorganizující se a kvantové.“²¹³

Větu o „zasazenosti“ pro přehlednost nahradíme dvěma vlastnostmi: vztahovostí a omezeností. Místo kvantovosti budeme uvažovat svobodu. Nyní všechny vlastnosti zkusme projít z hlediska křesťanské antropologie:

- **Komplexní** – člověk je představen v Bibli jako komplexní bytost, jako jednota duše i těla²¹⁴. Tělo je vnímáno jako podivuhodný a obtížně proniknutelný Boží div už od svého počátku²¹⁵ a každý orgán je vnímán ve své jedinečnosti i harmonii s ostatními, je představován jako obraz uspořádání církve²¹⁶. Člověk je považován za vrchol stvoření²¹⁷ a všemi dimenzemi své osoby má oslavovat Boha²¹⁸.
- **Nelineární** – nelineárnost znamená, že člověk nemusí na reagovat přímou úměrou na vše, co ho obklopuje. Z jedné strany to znamená pevnost, která

---

²¹³ ROCK David – PAGE, Linda: *Coaching with the Brain*, s. 89.

²¹⁴ Srov. GS 14.

²¹⁵ Srov. Ž 139,13–15.

²¹⁶ „Kdyby všechno chtělo být jen jedním údem, kam by se podělo tělo?“ 1 Kor 12,19.

²¹⁷ Srov. Ž 8,4–7.

²¹⁸ Srov. Ž 103,1. Jinak též: „Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí.“ Mt 10,27.

se projevuje zachováváním Zákona²¹⁹ a pevnou vírou²²⁰. Ježíš Kristus v Novém Zákoně zavádí řadu nelinearit či dokonce nepřímých úměrností týkajících se přijetí druhého²²¹ či služby²²². Všechny tyto projevy nelinearity jsou chápány jako projev Boží blízkosti.

- **Dynamický** – bible ukazuje celou řadu postav, které prošly velmi dramatickým vývojem. Často se tato dynamika projevuje změnou jména: Abram – Abraham²²³; Jakub – Izrael²²⁴. Podobně v Novém Zákoně čteme o Šimonu – Petrovi²²⁵ a Saulovi – Pavlovi²²⁶. Podstatné pro biblické chápání je, že taková výrazná změna se odehrává při setkání s Bohem. Nicméně jsou tu také příklady jiné dynamiky, která je charakterizována jako zatvrzení srdce, například u pronásledujících Egypťanů²²⁷ či u Saula pronásledujícího Davida²²⁸. Tato negativní dynamika zatvrzení či zkaženosti je dlouhodobým tématem současného papeže²²⁹.

---

²¹⁹ Srov. Ž 1. Zejména: „S bezbožníky je to zcela jinak, jsou jako plevy rozváté větrem.“ (Ž 1,4) poukazuje na příklad toho, co bychom označili jako linearitu, tedy přímou úměrnost mezi vstupy z okolí a reakcí člověka.

²²⁰ Srov. Žid 11. Zejména: „Mám ještě pokračovat? Vždyť by mi nestačil čas vypravovat o Gedeónovi, Jeftovi, Davidovi, Samuelovi a prorocích, kteří svou vírou dobývali království, uskutečňovali Boží spravedlnost, dosáhli toho, co jim bylo zaslíbeno; zavírali tlamy lvům, krotili plameny ohně, unikali ostří meče, v slabosti nabývali síly, vedli si hrdinsky v boji, zaháněli na útek vojska cizinců; ženám se jejich mrtví vraceli vzkříšení. Jiní byli mučeni a odmítli se zachránit, protože chtěli dosáhnout něčeho lepšího, totiž vzkříšení. Jiní zakusili výsměch a bičování, ba okovy a žalář. Byli kamenováni, mučeni, řezáni pilou, umírali pod ostřím meče. Chodili v kozích a ovčích kůžích, trpěli nouzi, zakoušeli útlak a soužení.“ Žid 11,32–38.

²²¹ „Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují.“

²²² „Kdo chce být mezi vámi první, buď vaším otrokem.“ Mt 20,27. Srov. též Mt 5,12.

²²³ Srov. Gn 17,5.

²²⁴ Srov. Gn 32,29.

²²⁵ Srov. Mt 16,17 - 18. Také srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 311-312.

²²⁶ Srov. Sk 13,9. Zde je první zmínka o obou jménech, poněkud mimoděk, odráží však bouřlivé události ve Sk 9,1–31.

²²⁷ Srov. Ex 14,8.

²²⁸ Srov. 1 Sam 18,10.

²²⁹ „Zvrhlý člověk do své osobnosti bytostně integroval trvalou degeneraci, a přitom se optimisticky opájí svým způsobem života, a to až k jakési triumfalistické anticipaci eschatologických skutečností.“ BERGOGLIO, Jorge Mario. *Zkaženost a hřích*. Praha: Paulínky, 2014, s. 38.

- **Samoorganizující se** – bible opakovaně vybízí čtenáře, aby pečlivě dbal o své nitro²³⁰, a naopak ukazuje příklady, kdy člověk o své nitro dobře nedbá – kdy ho otupuje vášněmi²³¹ či nepravými učiteli²³². Tvorba důležitých postojů je výsledkem dlouhodobějšího procesu, který spočívá v důslednosti v malých věcech²³³ a postupnosti vůbec²³⁴.
- **Svobodný** – lidské nitro je představeno jako místo, kde se tvoří dobrá a špatná rozhodnutí. Člověk tedy není znečišťován vnějšími věcmi jako jsou pokrmy, ale vlastním srdcem²³⁵. Člověk tedy není produktem prostředí. Je vyzýván, aby dobrovolně volil dobro a varoval se zla²³⁶.
- **Vztahový** – člověk byl stvořen jako muž a žena²³⁷, což určuje jeho základní vztahovost²³⁸. Za životodárný je považován vztah k Bohu, o čemž svědčí nejen začátek desatera a první přikázání²³⁹, ale také řada dalších textů²⁴⁰. Konečně je člověk součástí širšího společenství – Božího lidu²⁴¹, ať již starozákonního Izraele či novozákonní církve.
- **Omezený** – člověk je omezen svou stvořeností²⁴² a později také hříchem²⁴³.

Vidíme, že vlastnosti, kterými člověka definuje Rock – jakkoliv působí technicky – biblické antropologii neodporují. Podstatný rozdíl je v tom, že biblická antropologie tomuto obecnému rámci dává *velmi* specifický obsah. Nejpodstatnějším a životodárným „systémem“, do kterého je člověk zasazen je

---

²³⁰ Srov. Př 8,1–21.
²³¹ Srov. Jak 4,3.
²³² Srov. 2 Tim 4,3.
²³³ Srov. Lk 19,17.
²³⁴ Srov. Žid 5,13.
²³⁵ Srov. Mt 16,15–20.
²³⁶ Srov. GS 16.
²³⁷ Srov. Gn 1,27.
²³⁸ „Člověk se nestává Božím obrazem ani tak v momentu samoty, jako spíše v momentu společenství“ JAN PAVEL II. *Teologie těla*. Praha: Paulínky, 2006, s. 59.
²³⁹ Srov. Ex 20,2–6.
²⁴⁰ Srov. Ž 130.
²⁴¹ Srov. LG 9.
²⁴² Srov. např. Ž 62,10.
²⁴³ Srov. Ž 51.

Bůh sám²⁴⁴. Budeme-li se bavit o koučování, kdy je alespoň jeden z účastníků křesťan, můžeme říci, že všechny principy lze o křesťanský základ do značné míry opřít a v určitých místech mírně korigovat. O oblastech, kde je potřebná určitá opatrnost budeme hovořit v příští kapitole.

I když bychom mohli na tomto místě prakticky skončit, pojdme s reflexí Rockovy definice ještě o kousek dál. Je-li člověk stvořen k Božímu obrazu, zeptejme se, do jaké míry je možné ji vztáhnout na prototyp lidství, který je dokonalým obrazem neviditelného Boha²⁴⁵, který byl Bohem samotným²⁴⁶, tedy Ježíše Krista:

- **Komplexní** – podle křesťanské víry je Ježíš pravý Bůh i pravý člověk. Jako člověk si nese všechnu lidskou komplexitu, kromě narušenosti hříchem²⁴⁷. Zároveň sám sebe identifikuje s Bohem²⁴⁸. Během svého působení jedná natolik komplexně, že se řada lidí ptá, kým vlastně Ježíš je²⁴⁹.
- **Nelineární** – Ježíš prokazuje velkou pevnost tváří tvář pokušení na poušti²⁵⁰. Překračuje mnohé konvence své doby: zachovávání soboty²⁵¹, kontakt lidmi na okraji tehdejší společnosti: s dětmi²⁵², malomocnými²⁵³ a celníky²⁵⁴. Umývá svým učedníkům nohy²⁵⁵. Nebojí se konfrontace

---

²⁴⁴ Srov. Ž 139,1–12; Sk 17,28.

²⁴⁵ Srov. Kol 1,15.

²⁴⁶ Srov. Jan 1,1.

²⁴⁷ „Mocí Ducha se stal člověkem, narodil se z Panny Marie, žil náš život a podobal se nám ve všem kromě hříchu.“ IV. Eucharistická modlitba, BENEŠ, Josef. *Český misál*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1977, s. 302.

²⁴⁸ Srov. „Dříve než byl Abrahám, já jsem.“ (Jan 8,58) znamenalo vyslovení Božího jména, agresivní reakce posluchačů (srov. Jan 8,59) vyjadřuje, že pochopili, co jim bylo řečeno. Komentář v Jeruzalémské bibli poukazuje na souvislost s Lv 24,16. Srov. též J 14,10.

²⁴⁹ Srov. Lk 4,22; Lk 20,2; Mk 8,28; Jan 19,9.

²⁵⁰ Srov. Mk 1,12 – 13. Pro podrobnější výklad srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 307 – 308.

²⁵¹ Srov. Mk 3,4. O etické a eschatologické dimenzi těchto skutků srov. RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 213.

²⁵² Srov. Mt 19,13–15.

²⁵³ Srov. Mk 1,40–41.

²⁵⁴ Srov. Lk 19,1–10.

²⁵⁵ Srov. Jan 13,1–11.

s farizeji²⁵⁶, ale když se mu – jako židovskému králi – posmívají římsí vojáci, mlčí²⁵⁷. Jeho předek král David by patrně reagoval „lineárně“ – pustil by se proti urážkám silou²⁵⁸. Ježíš zde ilustruje své vlastní radikální učení o tom, že je třeba nastavit i druhou tvář²⁵⁹.

- **Dynamický** – Syn, druhá osoba Trojice, se vtěluje do malého dítěte²⁶⁰. Kromě krátké epizody ve dvanácti letech žije poměrně konvenční život, takže je jako dospělý považován za „toho tesaře“²⁶¹, zároveň prospívá na těle i na duchu²⁶². Po křtu v Jordáně nastává zlom: stává se veřejnou osobností²⁶³. Tím ovšem dynamika Ježíšova života nekončí. Je odsouzen²⁶⁴, zabit²⁶⁵, vstává z mrtvých²⁶⁶ a vystupuje na nebesa²⁶⁷, odkud přijde na konci času. Představuje se jako alfa i omega celých dějin²⁶⁸.
- **Samoorganizující se** – Ježíš je představen jako ten, kdo zkoumá a utváří svou vlastní identitu, ať již jako dvanáctiletý v chrámě²⁶⁹ či jako ten, kdo se odchází v noci modlit na opuštěná místa²⁷⁰. Zásadním krokem je pak jeho křest v Jordánu, který radikálně změní jeho dosavadní život. Na tomto

---

²⁵⁶ Srov. Lk 11,37–52.

²⁵⁷ Srov. Jan 19,1–3; Mt 27,27–30.

²⁵⁸ „Tvůj služebník ubil lva i medvěda. A tomu neobřezanému Pelištejci se povede jako jednomu z nich, protože potupil řady živého Boha.“ 1 Sam 17,36.

²⁵⁹ Srov. Mt 5,39.

²⁶⁰ Srov. Lk 1,35. Pro podrobnější výklad na téma vtělení srov. POSPÍŠIL, Ctírad Václav: *Ježíš Kristus, Pán a Spasitel*, s. 88; 178–215.

²⁶¹ Srov. Mk 6,3.

²⁶² Srov. Lk 2,40 či Lk 2,52.

²⁶³ Srov. Mt 3,13–17. Podrobněji srov. POSPÍŠIL, Ctírad Václav: *Ježíš Kristus, Pán a Spasitel*, s. 85–88.

²⁶⁴ Srov. Mk 15,15.

²⁶⁵ Srov. Mk 15,37.

²⁶⁶ Srov. Mk 16,6.

²⁶⁷ Srov. Mk 16,19.

²⁶⁸ Srov. Zj 1,8; 21,6. Srov. též „Zkoumat Ježíšův životní příběh jenom jako součást dějin světa by tudíž bylo z teologického hlediska nedostatečné.“ POSPÍŠIL, Ctírad Václav. *Ježíš Kristus – Pravda dějin, Trojiční a christologická teologie dějin*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, s. 95.

²⁶⁹ Srov. Lk 2,41–52.

²⁷⁰ Srov. např. Lk 5,16.

místě je třeba poznamenat, že Ježíš podstoupil křest – snad se to tak dá říci – na základě určitého vnitřního pohnutí²⁷¹.

- **Svobodný** – otázka Ježíšovy vůle patří mezi důležitá témata christologické reflexe²⁷². Ježíš je představen jako ten, kdo může řešit dilema – tedy prožívá neurčitost, ale pak se vlastním nastavením pozornosti přimkne k jednomu řešení. Tato scéna se odehrává v Getsemane²⁷³ několik hodin před jeho umučením a Maxim Vyznavač ji používá jako argument, že Ježíš měl dvě vůle – lidskou i božskou a dokázal podřídít v postoji hluboké pokory tu první té druhé²⁷⁴.
- **Vztahový** – Ježíšova vztahovost je velmi čitelná z tzv. řečí na rozloučenou v Janově evangeliu, kde mluví o lásce k Otci, lásce do krajnosti vůči svým přátelům a vyzývá je, aby se k sobě chovali podobně²⁷⁵.
- **Omezený** – Ježíš ze své vlastní vůle²⁷⁶ na sebe bere všechna omezení lidského údělu²⁷⁷, kromě hříchu. Je poslušný vůči rodičům²⁷⁸, prožívá hlad²⁷⁹, žízeň²⁸⁰, smutek²⁸¹, strach²⁸², touhu²⁸³. Nakonec přijímá největší omezení: je přibit na kříž a umírá²⁸⁴, a to ne náhodou, ale z poslušnosti. Dalším tajuplným sebe-omezením Ježíše je to, že se dává svým učedníkům za pokrm a nápoj²⁸⁵.

---

²⁷¹ Srov. Mt 3,15.

²⁷² Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, 165–172 a 236–242.

²⁷³ Srov. Mt 26,39.

²⁷⁴ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, 166–171.

²⁷⁵ Srov. Jan 15,9.

²⁷⁶ Srov. Fil 2,6.

²⁷⁷ Srov. Kol 2,7.

²⁷⁸ Srov. Lk 2,51.

²⁷⁹ Srov. Mt 4,2.

²⁸⁰ Srov. Jan 19,28.

²⁸¹ Srov. Jan 11,35.

²⁸² Srov. Lk 22,44.

²⁸³ Srov. Lk 22,15.

²⁸⁴ Srov. např. Sk 2, 23.

²⁸⁵ Srov. Lk 22,17–20.

Co z uvedeného vyplývá pro naši analýzu Rockovy antropologie a potažmo koučování? Koučující křesťan má při své službě v koučovaném vidět Ježíše²⁸⁶, a to i ve všech výše uvedených rozměrech. Z toho by měl plynout především hluboký postoj úcty k životnímu příběhu dotyčného, ať již věřící je či nikoliv: Co potřebuje Kristus v tomto mém bratru, v této mé sestře? Takový postoj, je-li mlčenlivě niterný a nikoliv halasně sdělovaný, profesionální koučování podle daných východisek a posléze i odpovídajících metod a profesních standardů nevyklučuje, nýbrž podporuje. Vztah k Bohu se ovšem nikdy nesmí stát manipulací k náboženství, což by odporovalo zásadám koučování²⁸⁷, psychoterapie²⁸⁸ i nejnovějšího učení církve²⁸⁹.

Koučovaný křesťan by při své cestě v rámci koučování měl vidět Ježíše jako svůj ideál²⁹⁰ a nacházet inspiraci v jeho příběhu, především pak v jeho otevřenosti vůči vůli Otce, ať již je jeho kouč věřící či nikoliv a ať již se jeho koučovací cíle týkají věcí světských nebo duchovních. Může, ale také nemusí tuto skutečnost kouči sdělit.

Až dosud jsme zkoumali pohled na člověka obecně i na dokonalého člověka a pravého Boha Ježíše Krista, který je věrným obrazem Boha. A má-li jít věřícímu o spodobení skrze Ježíše Krista s trojjediným Bohem, měli bychom věnovat tomuto poslednímu a nejvyššímu smyslu pozornost. Bavíme-li se o obrazu, zajímá nás také předloha. Napřed uvedeme charakteristiky Boha podle dekretu Dei filius, ke které se budeme v dalším výkladu odkazovat:

„...je jen jeden pravý a živý Bůh, Stvořitel a Pán nebe a země, všemohoucí, věčný, nezměrný, nepochopitelný a nekonečný v rozumu, vůli i každé dokonalosti. Protože je jedinou, jednotlivou, naprosto jednoduchou a neproměnnou duchovní substancí, je třeba

---

²⁸⁶ Srov. Mt 25,40 a 46.

²⁸⁷ Srov. ICF ČR. *Etický kodex*.

²⁸⁸ Srov. FRANKL, Viktor. *Psychoterapie a náboženství*, s. 45-46.

²⁸⁹ Srov. FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium – apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. Praha: Paulínky, 2014, čl. 255.

²⁹⁰ Srov. Jan 14,6.

řící, že je skutečně a bytostně od světa odlišný, v sobě a ze sebe nejblaženější a nevyřlovně vyvýšený nade vše, co je mimo něj nebo může být myšleno.“²⁹¹

Nyní se podívejme na výčet diskutovaných kategorií:

- **Komplexní i jednoduchý** – Bůh je jeden, je ovšem ve třech osobách. Toto ústřední tajemství křesťanské víry přitahuje od nepaměti pozornost nejen teologů, přičemž se zde zřetelně projevují či spíše přímo odhalují limity lidského poznání²⁹². Třebaže Bůh je chápán jako čirý duch, nesložený, dokonale jednotný a jednoduchý, není v křesťanském chápání monolitickým monarchou, ale realizací základních vztahů Otce, Syna a Ducha.

Pro teologickou antropologii koučování z toho plynou dvě velmi podstatné věci. Tou první je základní vnitřní otevřená dialogičnost Boží, která může koučování sloužit jako vzor koučovacího vztahu, kdy každý z účastníků ze sebe vydává to nejlepší. Kouč se zřídka svých názorů a předává prostor koučovanému. Koučovaný se zřídka svého dosavadního pohodlí, aby naplnil cíl, který je před ním. Naplnění cíle je pak dar, jehož realizace těší koučovaného, potažmo i kouče a zpravidla je zaměřen na dobro nějakých dalších osob.

Druhým je pohled na lidskou mysl jako na odlesk myslí Boží. Augustin nabídl trinitární psychologickou analogii (Otec – paměť, Syn – intelekt, Duch – vůle či láska). Tato analogie však příliš nefunguje, protože jinak by například platilo, že „Syn sice všechno chápe, ale nic si nepamatuje a není

---

²⁹¹ I. Vatikánský koncil. *Dei filius*. In *Dokumenty Prvního vatikánského koncilu*. Praha: Krystal OP, 2006, kap. 1. Srov. též POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*. s. 441.

²⁹² Lapidárním vyjádřením lidské omezenosti je legenda o svatém Augustinovi a chlapci přelévajícím mušlí moře do jamky, což mělo ukázat marnost Augustinovým snahám pochopit Boha vlastní myslí. Původ legendy je nejasný, srov. KANY, Roland. *Augustins Trinitatsdenken: Bilanz, Kritik Und Weiterfuhrung Der Modernen Forschung Zu De Trinitate*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007, s. 306-309. Přesto její uchovávání a rozvoj odráží význam jejího obsahu v tradici církve.

schopen lásky²⁹³, nicméně „božství je svou pamětí, intelektem i vůlí“²⁹⁴. Bůh tedy nemá v sobě pouze dialogickou mnohost, ale také dokonalou jednotu, některými autory označovanou dokonce jako jednoduchost. Bůh se navzdory svému vnitřnímu bohatství dokonale soustředí, čímž může být koučovanému vzorem v soustředění, aby poznal správné cíle a dosáhl jich; kouči, aby se soustředil na pomoc koučovanému. Oběma pak, aby byli přiměřeně za jedno, aby „táhli za jeden provaz“. Jak již bylo zmíněno výše, nepřekvapí nás, že věřícího účastníka koučování by měla zajímat modlitba, primárně jako místo setkání s Bohem, sekundárně či specifičtěji jako místo, kde se lidská svoboda může obohatit tím, co má Bůh v plnosti.

- **Nelineární** – dle charakteristik z Dei filius je Bůh v křesťanském pojetí nezměrný a nade vším vyvýšený. Tisíc let je pro něj jako jeden den²⁹⁵. Odlišuje se od lidských pohnutek, když říká, že má výrazně jiné smyšlení než lidé²⁹⁶. Slyší hlas nejmenších, ale láme luky siláků²⁹⁷. Bůh je tedy nelineární v nejvyšší míře. Co z toho plyne pro koučování, kdy je kouč nebo koučovaný křesťan? Především vědomí, že nelze překonat vše vlastní vůlí. Jednak to jsou objektivní skutečnosti okolního světa, jednak to je otázka Božího plánu a Boží vůle – zejména pro koučovaného, ale i pro kouče. Pokud by se koučování stavělo výše, než je jeho místo, nemůže harmonicky fungovat. Na místě je tedy postoj otevřenosti a určité úcty – bázně.
- **Dynamický i neměnný** – třebaže Bůh je neměnný a nepotřebuje, aby se do něj něco přidávalo, Bůh je jako proces lásky, který se označuje jako vycházení v Trojici, kdy Syn je plozen Otcem a Duch je vydechován z Otce

---

²⁹³ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*, s. 339.

²⁹⁴ Tamtéž.

²⁹⁵ Srov. Ž 90,4.

²⁹⁶ Srov. Iz 55,6–9.

²⁹⁷ Srov. 1 Sam 1,22.

a také ze Syna²⁹⁸. Pro křesťana je čas prostorem, kde se odehrávají dějiny spásy, čas má svůj základ v trojiční věčnosti²⁹⁹. Z toho plynou pro koučování dva podstatné momenty: čas je Boží dar, který je třeba podle nejlepšího svědomí naplnit skutky, ale zůstává darem, takže člověk si má vůči svým plánům zachovat určitou základní otevřenost³⁰⁰. I když je koučování do značné míry o potřebné lásce k sobě samému, nemělo by se uzavřít do zdivočelého egoismu.

- **Samoorganizující se** – není nic, co by Boha určovalo: určují ho pouze jeho vnitřní vztahy. Žádá-li Bůh poučení od člověka, je to pouze určitá ironie³⁰¹. Bůh stačí sám sobě a nepotřebuje, aby se do něj cokoliv přidávalo³⁰². Jako protiklad jsou předloženy modly, které jsou nečinnými výtvarnými lidstvími³⁰³ a jejich pasivitu najdeme nejen u nich, ale také u jejich tvůrců a uctíváčů³⁰⁴. Pojetí Boha a člověka jsou tedy úzce propojena³⁰⁵. Co z toho plyne pro koučování? Chce-li koučovaný křesťan být bytostí, která nejen vnímá, ale také rozhoduje, jak vnímá, neměl by se zřít pojetí živého osobního Boha, dárce všeho požehnání³⁰⁶.
- **Svobodný (kvantový)** – Bůh je čirý duch, nelze tedy mluvit o tom, že by v něm probíhaly reakce kvantové mechaniky. Nicméně se můžeme mírně dotknout kosmologie: Bůh tvoří svět svým Slovem a svými rozhodnutími. Myšlenku kvantové mechaniky zde nemusíme patrně chápat příliš obrazně. Bůh skutečně ovlivňuje procesy v přírodě od začátku do dnešních dnů a povolává-li něco k existenci, můžeme to chápat jako výsledek kvantového experimentu: jeho vůle se zaměřuje na nějakou neurčitost, čímž

²⁹⁸ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*, s. 30–41.

²⁹⁹ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*, s. 51–58.

³⁰⁰ Srov. Jak 2,14–24;13–15; KKC 2834.

³⁰¹ Srov. Job 38,2–3.

³⁰² Srov. *Dei filius*, kap. 1.

³⁰³ Srov. Ž 115,4–7.

³⁰⁴ Srov. Ž 115,8.

³⁰⁵ Srov. CTIRAD Václav Pospíšil. *Jako v nebi, tak i na zemi*, s. 61–86.

³⁰⁶ Srov. Ž 115,12–18.

vzniká nová skutečnost³⁰⁷. Co z toho plyne? Pokud se Boží působení ve světě může odehrávat v jistém smyslu na úrovni kvantové mechaniky, pak je možné uvažovat jako jistou analogii to, že jeho kontakt s duší (Rock a Pageová by řekli s myslí) může nalézt svou realizaci v reakcích mozku. Pro koučování z toho plyne, že Bůh může být blíže – a to i ve fyzikálním slova smyslu – našim myšlenkovým pochodům, než bychom si mohli myslet. To vede opět k dalšímu požadavku na otevřenost vůči němu, zde řekněme vnímavost k jeho hlasu. Vnímavost ovšem negarantuje to, že se něco odehraje – mohlo by jít o autosugesci.

- **Vztahový a dokonale samostatný** – když jsme výše mluvili o tom, že Bůh je komplexní, zmínili jsme, že Bůh v křesťanském pojetí zahrnuje důležité vnitrobožské vztahy. Důsledky pro koučování byly probrány výše.
- **Z vnějšku neomezený, omezující svou svobodu** – Bůh je omezený pouze sám sebou. A tuto možnost využívá: skutečně se sám omezuje tím, že ponechává lidem a andělům svobodnou vůli, a to včetně možnosti konat zlo³⁰⁸. Pro koučování z toho může plynout postoj realistického optimismu

---

³⁰⁷ Názor, že Bůh jedná ve světě (také) na úrovni kvantové mechaniky, není nový – objevily se pokusy tak vysvětlit reálnou přítomnost v eucharistii (srov. KURLAND, Bob. *Quantum mechanics and the Real Presence - What reality should we believe?* (28.9.2013) [2016-04-30]. <<http://rationalcatholic.blogspot.com/2013/09/quantum-mechanics-and-real-presence.html>>) či nahlédnout tajemství Trojice (srov. POLKINGHORNE, John. *The Trinity and an Entangled World: Relationality in Physical Science and Theology*, Grand Rapids: Eerdmans, 2010.). V diskusi nad projevem papeže Františka (FRANTIŠEK. *Discorso del Santo Padre Francesco in occasione dell'inaugurazione di un busto in onore di Papa Benedetto XVI* (27.10.2014) [2016-06-11]. <https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/october/documents/papa-francesco_20141027_plenaria-accademia-scienze.html>) se objevil poněkud odlišný názor: „Bůh má vliv na stvoření ontologický, není sevřen do nějakého ‚kouzla kvantové mechaniky‘. Neurčitost kvantové mechaniky Bůh stvořil určitým způsobem, což je myšlenka, kterou lze vystopovat až k Tomáši Akvinskému.“ (AUSTRIACO, Nicanor. *Pope Francis on Evolution, Creation, and Magic* (6.11.2014) [2016-04-30]. <<http://biologos.org/blogs/archive/pope-francis-on-evolution-creation-and-magic>>). Naším kompromisním řešením by mohlo být toto: v modlitbě i jindy se může lidská duše setkat s Božím Duchem, což v lidské duši může vyvolat odezvu, která se pak projeví v rozhodnutích formujících fyzikální stav mozku.

³⁰⁸ Srov. KKC 309–314.

či naděje: i když se lidská svoboda musí potýkat se zlem, Boží plán je dobrý a člověk je přizván, aby na něm měl aktivní i pasivní podíl.

Abychom tento výčet zasadili do pevnějšího teologického rámce, zmíníme, že otázku, jak lidská svoboda souvisí se svobodou Boží, zkoumal Tomáš Akvinský ve své Teologické summě, konkrétně v *De legibus*. Učí, že člověk je částečně vyjmut ze zákona nutnosti a jeho svoboda je podílem na svobodě Boží³⁰⁹. To můžeme chápat jako jisté odůvodnění výše uvedených dopadů teologie na antropologii. Důležitý je také výrok, že čím je člověk lepší, tím se stává dokonaleji podřízeným věčnému zákonu³¹⁰. Zároveň jeho postoj motivuje zájem o lidskou přirozenost³¹¹ a potažmo – osmělíme se to říci – také o neurovědu.

Jaký je tedy hlavní závěr pro křesťana a koučování? Výzva k obezřetnosti i povzbuzení. Třebaže koučování může být použito pro morálně diskutabilní cíle (promiskuita, manipulativní obchod), třebaže se může přimknout k názorovým proudům, které nejsou v souladu s křesťanstvím (New Age, novopohanství), v předešlých odstavcích jsme se pokusili ukázat, že je možné při budování základů koučování podle mozku velmi dobře a s řadou výhod nahradit antropologii New Age antropologií křesťanskou. Následující kapitola naznačuje, jak tuto skutečnost aplikovat v praktických situacích.

---

³⁰⁹ „Avšak rozumný tvor je mezi všemi ostatními tvory podřízen Boží prozřetelnosti vznešenějším způsobem, pokud se sám podílí na prozřetelnosti tím, že prozřetelně pečuje o sebe i jiné... Z toho je patrné, že přirozený zákon není nic jiného než účast rozumového tvora na věčném zákoně“ ST I-II 91, 2. Dále také: „Lidský rozum se nemůže podílet na Božím rozumu plně, nýbrž jen svým vlastním způsobem a nedokonale. Na straně spekulativního (teoretického) rozumu máme na základě přirozené účasti na Boží moudrosti poznání určitých obecných principů, ne však poznání každé jednotlivé pravdy, jak je obsažena v Boží moudrosti.“ ST I-II 91, 3 ad 1.

³¹⁰ Srov. ST I-II 93, 6.

³¹¹ „Milost je sice účinnější než přirozenost, ale přirozenost je pro člověka esenciální, a proto trvalejší.“ ST I-II 94, 6 ad 2.

5. Morálně-teologická témata koučovací praxe

Po zevrubném pohledu na východiska koučování můžeme přejít k otázkám praktickým. Jak bylo již uvedeno v podkapitole 1.2, zdá se, že mezi kouči je řada lidí, kteří mají odlišné etické hranice od toho, co stanovuje katolická církev. Zároveň často vycházejí z jiných spirituálních či náboženských směrů. Věřící koučovaný si tedy může a má klást otázky, zda a do jaké míry může být spolupráce s koučem v pořádku. Podobně si věřící kouč může klást otázky, zda může s daným klientem z hlediska etického či duchovního pracovat či ne. Konečně i v případě spolupráce věřících kouče a koučovaného mohou nastat určité otazníky.

V katolické teologii existuje řada přístupů k teologické etice. Zmíníme dva přístupy založené na revizi přirozeného zákona. Proporcionalismus se zdá být koučování podobný svou orientací na kontext a možností určité, byť velmi omezené, relativizace dober³¹². Na druhé straně teorie základních dober chápe některá dobra jako absolutní³¹³ a má také silnou oporu v magisteriu³¹⁴. Následující odstavce budeme psát spíše s ohledem na teorii základních dober, kterou chápeme jako přísnější. Pokud se nám podaří naznačit cestu, jak skloubit koučování s touto perspektivou, bude to výsledek použitelný také pro ostatní školy teologické etiky.

5.1. Morálně-teologická témata ze strany věřícího koučovaného

5.1.1. Je vůbec dovolené mít kouče?

Jak již bylo uvedeno, křesťanství i koučování uvažuje člověka putujícího na své cestě za nějakým cílem a předpokládá, že na této cestě může ocenit nějakou asistenci. Spletitost současné globální reality vyžaduje na jedné straně

---

³¹² Srov. SALZMAN, Todd. *What Are They Saying About Catholic Ethical Method?* Mahwah: Paulist Press, 2003, s. 29–36.

³¹³ Srov. tamtéž, s. 21–26.

³¹⁴ Srov. *Veritatis splendor*, čl. 75.

pružnost vůči změně, na druhé straně určitou pevnost. Pokud jde o pružnost, tak koučování představuje slibný nástroj a může souviset s otevřeností světu³¹⁵ či s otázkou kulturní a profesní formace, které jsou doporučovány laikům³¹⁶. Pokud jde o pevnost v křesťanském slova smyslu, pak zde koučování nemůže nahradit řádné cesty posvěcení, tedy zejména svátostný život, četbu Písma, duchovní četbu obecně, život ve společenství či duchovní doprovázení³¹⁷.

5.1.2. Co dělat, když mi nevěřící kouč začne podsouvat „své pravdy“?

Profesionálnímu kouči by se to stát nemělo³¹⁸. Pokud by se tak ale přece jenom stalo, koučovaný na to může upozornit s odkazem na standardy ICF. Pokud kouč v tom bude pokračovat, je žádoucí, aby koučovaný spolupráci ukončil s tím, že se už nejedná o koučování.

5.1.3. Co když mi kouč podstrčí jako neutrální a vědeckou nějakou metodu či postoj, které jsou v rozporu s křesťanstvím?

Toto může být o něco pravděpodobnější scénář – byli jsme svědky toho, že podstatné koučovací školy staví na ledaskdy diskutabilních základech³¹⁹. Určitou podobnost můžeme vidět v situaci v prvotní církevní obci v Korintě a problematice masa obětovaného modlám³²⁰. Apoštol Pavel zkoumá problematiku na dvou rovinách³²¹: na jedné rovině dochází k závěru, že to věřícímu nemůže uškodit, protože „modly nejsou nic“³²², na druhé rovině zdůrazňuje praktický rozměr, tedy zohledňování slabosti druhých ve vlastním

---

³¹⁵ Srov. GS 44; *Bible a morálka*, čl. 105;110.

³¹⁶ Srov. KSNC 546.

³¹⁷ „Jestliže někdo říká, že člověk nemůže být řízením Božím pozdvižen k poznání a dokonalosti, které převyšují přirozené, ale že ze sebe samého přece může a musí stálým pokrokem dosahovat všeho, co je dobré a správné: staví se mimo církev.“ *Dei filius* kán IV.3. Srov. také *Bible a morálka*, čl. 111;119.

³¹⁸ „Uchazeč zkoušku nesplní, pokud se zaměří primárně na to, aby klientovi říkal, co má dělat, nebo jak to má dělat.“ ICF. *IFC Core Competencies Rating Levels* [2016-06-11]. <<https://www.coachfederation.org/files/IndCred/ICFCompetenciesLevelsTable.pdf>>, s. 1.

³¹⁹ Zejména s ohledem na to, co Tangen označuje jako hluboké metafory. Srov. TANGEN, Karl. *Integrating Life Coaching and Practical Theology*, s. 10–12.

³²⁰ Srov. 1 Kor 8–10.

³²¹ Srov. *Bible a morálka*, čl. 153.

³²² 1 Kor 8,4.

jednání³²³. Je třeba také rozlišit mezi aktivní bezstarostnou účastí na pohanských hodech, což je v rozporu se slavením večeře Páně, a úzkoprým zkoumáním původu masa na trhu³²⁴.

Jaké doporučení z toho lze vyvodit pro věřícího koučovaného? Tím prvním je, aby si nevolil kouče, o kterých ví, že jsou jejich školy či oni osobně v ostrém protikladu s katolickou církví a křesťanstvím vůbec. Zde by mohlo dojít opravdu k pohoršení druhých. Druhým doporučením je brát ohled na komunitní rozměr – v žádném případě se netvářit, že jsem lepší, protože mám profesionálního kouče. Třetím doporučením je pak určitá otevřenost – pokud necítím, že by kouč jednal proti mé víře či mou víru nerespektoval, je možné plody koučování využívat, protože „Hospodinova je země i její plnost“³²⁵.

5.1.4. Jakého kouče si vybrat?

Odpověď na tuto otázku jsme částečně řešili již výše. Nyní nabídneme dvě kritéria vystihující základní napětí a nakonec třetí pomocné. Prvním kritériem je dobrá pověst kouče, který prokazatelně přináší lidem dobré ovoce a má své věci v pořádku³²⁶. Druhým, poněkud protichůdným kritériem je výzva, abychom ve výběru příliš nesoudili, abychom nebyli souzeni³²⁷, a skutečnost, že kdo není proti nám, je s námi³²⁸. Navíc láska k nepřítelům učí křesťana také

---

³²³ Srov. 1 Kor 8,7–13; 25–27. Srov. též KAŠE, Josef. *1K 10,31-11,1*, České katolické biblické dílo [2016-06-11]. <<http://biblickedilo.cz/bible-v-liturgii/liturgicky-rok-b/1-k-1031-111/>>.

³²⁴ Srov. 1 Kor 10,14–22.

³²⁵ Srov. 1 Kor 10,26; Ž 24,1.

³²⁶ Srov. Mt 7,15–20; Lk 6,43–46; 1 Tim 3,1–13. Texty se týkají primárně učedníků či biskupů a jáhnů, srov. RYŠKOVÁ, Mireia, *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 378–379; MACDONALD, William. *Kommentar zum Neuen Testament*, s. 254. Přesto si je dovoluujeme považovat také za podstatné kritérium pro volbu profesionálů v oblasti osobního rozvoje.

³²⁷ Srov. Lk 6,37–38. Přílišné posuzování druhých je na úkor lásky, srov. STOGER, Alois. *Das Evangelium nach Lukas – I. Teil*, s. 185.

³²⁸ Srov. Mk 9,40. Zdánlivý rozpor je s Mt 12,30, nicméně u Matouše jde o otázku původu Ježíšovy moci – zda je od Boha nebo od Belzebuba. „Zatímco u Marka nejde o osobu či dílo Krista, nýbrž o otázku s kým se smí ve službě pro Pána spolupracovat. Zde musí panovat tolerance a láska.“ MACDONALD, William. *Kommentar zum Neuen Testament*, s. 196.

otevřenosti a zralosti³²⁹. Obě dimenze je dobré uvážit. Třetím rozměrem, který může pomoci v rozhodování, je konkrétní zadání. Je možné, že budeme mít jiná měřítka, když budeme hledat kouče, který nám má pomoci efektivněji udržovat chod skladu a jiná pro kouče pro hledání životního partnera. Ve věci konkrétnosti může být užitečné ukázkové sezení, které koučové zpravidla nabízejí bezplatně a nezávazně, takže se obě strany mohou poznat.

5.1.5. Co od koučování očekávat a co neočekávat?

Koučování je profese zaměřená ke službě člověku. Jestliže (i) jsou cíle i jejich realizace v souladu se svědomím věřícího koučovaného, (ii) odehrávají se v hranicích toho, co je dovolené církví, a (iii) kouč nenutí koučovanému své myšlenky, pak koučování představuje velmi efektivní prostředek pro usnadnění cesty, a to nejen v oblastech čistě světského charakteru.

Třebaže koučování má potenciál věřícího koučovaného posunout a v jistém smyslu mu usnadnit jeho cestu, není řádným prostředkem ke spáse – tím jsou svátosti, a především křest³³⁰. Protože by koučování samo o sobě nemělo nutit koučovanému žádný specifický obsah, ani žádné specifické řešení³³¹, nenahrazuje katechezi, četbu Písma a život ve společenství církve³³².

5.2. Morálně-teologická témata ze strany kouče

5.2.1. Co dělat s klientem, s jehož cíli či akcemi se neztotožňuji?

Prvním doporučením je pochopitelně využít ukázkové sezení, které je zmíněno výše, a v případě rozporu do koučovacího vztahu nevstoupit. Rovněž v průběhu koučovací série, třebaže je to náročnější, by kouč měl ukončit

---

³²⁹ Srov. Mt 5,43-47. O vztahu lásky k nepřátelům a křesťanské zralosti srov. MACDONALD, William. *Kommentar zum Neuen Testament*, s. 49.

³³⁰ Srov. Jan 3,5; KKC 1257.

³³¹ Srov. ICF ČR: *Základní kompetence*. 2. a 3. kompetence. Srov. také ICF. *ICF Core Competencies Rating Levels*, s. 2–3.

³³² Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, čl. 47.

spolupráci, pokud by mu v koučování bránily nějaké vnitřní důvody³³³. Pokud by šlo o věc, která jde proti zákonům, pak kouč není vázán důvěrností³³⁴. Jistou prevencí podobných situací je sebezprezentace kouče na propagačních materiálech. Pokud se bude – byť velmi decentně – prezentovat jako věřící člověk, je méně pravděpodobné, že bude vyhledán pro cíle, které jdou proti jeho přesvědčení.

Je ovšem potřeba velmi pečlivě odlišit tyto mravní zásady, kde jsou hranice na místě, od osobních preferencí. Kouč by se mohl totiž dostat do pokušení, kdy bude vždy připraven „hájit pravou věc a ukončit spolupráci“ a vnitřně velmi kriticky hodnotit postoje a kroky koučovaného, které mu jako koučovi přijdou nesympatické z hlediska životního stylu. To by byla velmi vážná chyba v rozporu s principy koučování³³⁵ i proti křesťanskému dialogu založenému na inkulturaci. Před ukončením spolupráce by měl kouč dát klientovi prostor, aby si své stanovisko svobodně a klidně promyslel. Aby kouč v takových situacích dosáhl objektivnějšího pohledu, měl by využít svou supervizi³³⁶. Má-li kouč vstupovat do dialogu s jinou kulturou, měl by mít rozvinutý smysl pro víru³³⁷ a rozvíjející se ctnosti, protože pouhé dodržování etických kodexů není pro profesní etiku dostatečné – a to nejen z morálního, ale také podnikatelského hlediska³³⁸.

---

³³³ Etický kodex ICF mluví spíše o osobní neschopnosti, nikoliv o morálních zábranách, nicméně výsledek je podobný. Srov. bod 8 a 23, ICF ČR. *Etický kodex*.

³³⁴ Srov. bod 24, ICF ČR. *Etický kodex*.

³³⁵ Srov. ICF ČR. *Základní kompetence*.

³³⁶ Srov. DVORÁK, Ladislav. *Koučové jsou následovníci Prométhea*.

³³⁷ Srov. *Křesťanství a ostatní náboženství*, 116. Konkrétněji srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Sensus fidei v životě církve*. Praha: Krystal OP, 2015, 88–103.

³³⁸ „Třebaže zákony, profesní směrnice, pravidla a regulace jsou nezbytnými složkami pro efektivní dodržování, nejsou taková institucionální opatření schopna nahradit ctnost či zajistit spravedlnost vedoucí k zajištění obecného dobra; vyžadují ctnostného jednatelce, kterým by byl přinesen duch práva.“ MACAULAY, Michael – ARJOON, Surendra. An Aristotelian-Thomistic Approach to Professional Ethics. *Journal of Markets & Morality* 2013, roč. 16, č. 2, s. 513.

5.2.2. Kdy uznat hranice svých kompetencí?

Pokud vnímáme koučování jako službu a Ježíše Krista jako prototyp služebníka, pak se dostáváme k problematice pokory³³⁹ a vydanosti. Z praktického hlediska je pro věřícího kouče žádoucí, aby pěstoval svou pokoru – ať již modlitbou, kontemplací kříže, svátostmi, ale i tím, že se sám nechá koučovat a že bude mít jako kouč supervizi. Pokud jde o vydanost, měla by spočívat ve zbavení se všech vlastních nápadů, aby z dotyčného pro koučování zůstalo pouze to, čeho se nemůže zbavit, a sice jeho úloha kouče a také to, že je sám sebou³⁴⁰, nic víc. Zde tedy vidíme, že uznání hranice vlastních kompetencí nespočívá ani tolik v tom, že kouč někde narazí, ale mělo by jít o velmi základní postoj, kdy se kouč musí stávat vůči koučovanému menším. Jestliže se tento proces umenšování nedaří, je možné, že kouč potřebám koučovaného nestačí. Pak může být vhodné uvážit jinou formu péče.

Je také důležité, aby věřící kouč měl povědomí i o oborech a odbornících, kteří jsou specifičtí pro prostředí církve: o zpovědnících, lidech, kteří se věnují duchovnímu doprovázení, o exorcistech, o spiritualitách. Může je doporučit koučovanému, ale také je může sám využít pro účely obecné konzultace.

---

³³⁹ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš Kristus, Pán a Spasitel*, s. 262–263.

³⁴⁰ Srov. „Osoba je ten, kdo daruje. Jelikož ale osoba bytostně zůstává sebou, toto sebedarování realizuje prostřednictvím své přirozenosti. Přirozenost je to, co lze druhému předat, zatímco osoba je druhému nepředatelná“ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*, s. 379.

6. Koučování v rámci katolické církve

V této kapitole se zaměříme na otázku, zda a jak může být koučování užitečné pro praxi v katolické církvi. V předešlých dvou kapitolách jsme zkoumali, jak koučování zasadit do ryze křesťanského kontextu a jakým způsobem v něm uvažovat etické hranice. Nyní můžeme diskutovat o koučování v katolické církvi jako o prvku sice svým způsobem cizím, ale ne zcela nepřátelským. Z předešlého si odnášíme problematiku obsahu jako klíčovou otázku: nedirektivní a otevřené koučování obsahy nenabízí, zatímco pro křesťanství je obsah zásadní.

Uplatnění koučování se rámcově nabízí na více úrovních – jako obohacení výuky náboženství, v rozlišování životního povolání, v přípravě na svátosti, ve svátosti smíření, při duchovních obnovách, při kněžské a řeholní formaci, v homiliích, při evangelizaci i charitativní péči. Tato témata explicitně zkoumat nebudeme, ale zaměříme se na velmi logický protějšek koučování, a sice na duchovní vedení či duchovní doprovázení. Rozvoj ostatních témat ponecháváme pro další zkoumání; zároveň věříme, že výsledky týkající se duchovního doprovázení jsou do určité míry aplikovatelné také jinde.

Odlišení duchovního doprovázení od koučování jsme již částečně provedli v podkapitole 2.4. Nyní v podkapitole 6.1 uvedeme definici duchovního vedení. Dále se v podkapitole 6.2 zaměříme na některé možné chyby a nebezpečí, které s sebou duchovní doprovázení nese, a jak je jim možné za pomoci koučování efektivně čelit. Poté se v podkapitole 6.3 zmíníme o tom, v čem může být uplatnění koučování v duchovním doprovázení problematické. Konečně v podkapitole 6.4 načrtne vyvážený přístup zohledňující výsledky předešlých podkapitol.

6.1. Od duchovního vedení k duchovnímu doprovázení

Křesťanské duchovní vedení má svá biblická východiska³⁴¹, ale také předobrazy již u předkřesťanských myslitelů³⁴² a nejprve se rozvinulo u pouštních otců³⁴³. Poté zakotvilo také v tradici křesťanského Západu a projevovalo se v průběhu dějin rozmanitými důrazy³⁴⁴. Má svou oporu také v magisteriu³⁴⁵. Aktuálním i trvalým smyslem duchovního vedení „je rozpoznávání Boží vůle s lidmi“³⁴⁶ a zahrnuje řadu různých forem od duchovního rozhovoru, přes jiné formy zkušenosti³⁴⁷.

Třebaže je duchovní vedení považováno za podstatný prvek křesťanské životní cesty³⁴⁸, je spojeno s řadou úskalí, přičemž jedním z podstatných bodů

---

³⁴¹ Slovník spirituality uvádí (srov. DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 615) obecné pokyny k otevřenosti vůči dobrým radám (srov. Kaz 4,10; Tob 4,18; Sir 32,19). Zároveň nabízí konkrétní příklad duchovního vedení, kterého se dostalo Pavlovi (srov. Sk 9,6–19) od Ananiáše, i to, které Pavel uplatňoval v Soluni (srov. 1 Sol 2,7.11–12). Navíc poukazuje na důležitost působení Ducha svatého (srov. Řím 8, 16).

³⁴² „Klasický starověk nám zanechával jména těchto učitelů, kteří byli vyhledávání a žádání nesčetnými žáky. Ti také adresovali svá ponaučení a zásluhou těchto žáků se k nám dostala díla, jež jsou obohacením pro kulturní dědictví lidstva. Můžeme uvést jména: Sokrates, Plutarchos, Epiktetos, Seneca, Marcus Aurelius. Byli ‚vůdci‘ v hledání odpovědí na velké otázky týkající se lidí všech dob. Učili své žáky asketickým praktikám, které usnadňovaly vnitřní pohled na problémy posledního cíle, a podle středověkých škol předcházejí a v jistém smyslu připravují dokonalé poselství Kristovo.“ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*, s. 613. Není bez zajímavosti, že odkazy s odkazy na Sókrata jsme se setkali také u Rocka a Withmora, srov. WITHMORE, John. *Koučování*. s. 21; ROCK, David – PAGE, Linda. *Coaching with the Brain in Mind*, s. 35.

³⁴³ Srov. DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*, s. 614. Duchovní vedení křesťanského východu mělo obecně osobnější charakter otec-syn, zatímco v tradici křesťanského západu mělo formu více institucionalizovanou. Srov. také OPATRŇÝ, Aleš, *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 200.

³⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 614–615.

³⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 616. Podstatný je například odkaz na Evangelii nuntiandi (PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi – apoštolská exhortace*. Praha: Zvon 1990, čl. 46.), kde je vybiženo k znovuoobjevení a nalezení služby duchovního otce.

³⁴⁶ Srov. DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*, s. 625.

³⁴⁷ „Není vyčerpáno rozhovorem s duchovním otcem, nýbrž používá i jiné činitele, kteří rovněž přispívají k poznání Boží vůle, jako je např. setkání s jinou osobou, s lidmi, kteří prožívají stejné situace v životě, v církvi, v práci, při četbě, při uvažování o Božím slově, při zvláštních událostech.“ tamtéž.

³⁴⁸ „V dnešní době se v katolické církvi duchovní vedení považuje za samozřejmou věc.“ OPATRŇÝ, Aleš. *Cesty pastorační v pluralitní společnosti*, s. 199.

je napětí mezi potřebou přítomnosti duchovních otců a nepřilíšnou ochotou se podřídit jejich autoritě³⁴⁹. V této souvislosti se mluví o posunu od duchovního vedení k duchovnímu doprovázení³⁵⁰ či o nedirektivním přístupu³⁵¹. V dalším textu se budeme držet spíše pojmu duchovní doprovázení, které více odpovídá povaze koučování, zatímco duchovní vedení spíše souvisí s něčím, co bychom označili spíše jako mentorink či poradenství³⁵².

6.2. Koučování řeší některá nebezpečí duchovního doprovázení

Jak jsme již diskutovali ve druhé kapitole, koučování představuje samostatnou disciplínu, která nabízí nedirektivní cestu osobního rozvoje, kde se kouč řídí danými pravidly a uplatňuje specifické kompetence. Abychom demonstrovali skutečný potenciál koučování pro duchovní doprovázení, zaměříme se na některé palčivé otázky. Budeme při tom vycházet ze seznamu, který byl uveden v Malém kursu pastorace³⁵³, mírně ho pozměníme a zkrátíme³⁵⁴. U každého úskalí uvedeme, jak zde může koučování pomoci. Pokud si budeme vědomi, že podobný posun byl již navržen v souvislosti s duchovním doprovázením, uvedeme to jako poznámku.

1. **Frustrace** – doprovázející může trpět frustrací, když doprovázený nedbá jeho rad a impulzů a nedochází u něj dlouhodobě k žádnému pokroku³⁵⁵.

---

³⁴⁹ „...meze zasahování duchovního otce, ale i potřeba jeho rady a přítomnosti v životě křesťanů; význam jeho autority, ale i význam osobní svobody; působení Ducha svatého a jeho darů, které podněcují věřící, aby na ně přiměřeně a svobodně odpovídali.“ *Slovník spirituality*, s. 615.

³⁵⁰ Srov. OPATRŇÝ, Aleš. *Cesty pastorace v pluralitní společnosti*. s. 201.

³⁵¹ Srov. *Slovník spirituality*, s. 619.

³⁵² Srov. též WITHMORE, John. *Koučování*. s. 23.

³⁵³ OPATRŇÝ, Aleš. *Malý kurs pastorace* [2016-05-30]. <<http://www.pastorace.cz/Clanky/Maly-kurz-pastorace-19-Chyby-a-nebezpeci-ublizeni-pri-duhovnim-doprovazeni.html>>.

³⁵⁴ Vzhledem k tomu, že se jedná o rozsáhlý elektronický dokument, který není stránkovaný, nebudeme na něj v následujících odstavcích odkazovat.

³⁵⁵ Tato skutečnost může souviset se „sklonem vymanit se až do nemožnosti z veškeré přísné podřízenosti i z hierarchického rozdělování“ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*. s. 617. Zároveň ale dotyčný o duchovní vedení stojí, protože „...hledání opor zvenčí dokazuje jeho nezpůsobnost v rozhodování a vytváří pocit nedostatku bezpečí,

Koučování zde může pomoci v tom, že hlavní díl odpovědnosti je kladen na doprovázeného, a to jak z hlediska stanovení cílů, tak z hlediska jejich dosahování. Pokud by byl tento aspekt brán při duchovním doprovázení více v potaz, byly by nové kroky doprovázeného přiměřenější jeho povaze a možnostem.

2. **Pocit viny** – pokud se na základě rady dostaví nežádoucí výsledek, může to vést k pocitům viny. V koučování je koučovaný považován za experta na svůj život. Pokud koučové vyjadřují svůj názor nebo pocit, měli by (i) požádat koučovaného o souhlas, že to chce slyšet a (ii) měli by zdůraznit, že mluví ze své vlastní perspektivy. Díky tomuto se by se doprovázející mohli vyvázat z odpovědnosti za své impulzy.
3. **Vyčerpání a bezbřehost** – doprovázející mohou trpět vyčerpáním, které nemusí být zpozorováno včas. Profesionální koučové jsou vedeni k tomu, aby jejich aktivity měly jasný rámec, který je podchyten koučovací dohodou, specifikující odpovědnosti stran a časový rozsah. To může posloužit k lepší orientaci, zda je jejich interakce oboustranně akceptovatelná a zvládnutelná. Profesionální koučové si za své služby nechávají platit, což vytváří jistou bariéru a zaručuje prostředky pro obnovu jejich sil.
4. **Nespokojenost s vlastní životní rolí** – v tomto případě může doprovázející budovat závislost doprovázeného, aby si tak kompenzoval nespokojenost s vlastním životem³⁵⁶. Naproti tomu kouč a koučovaný uzavírají jasnou koučovací dohodu a jsou tohoto rizika do značné míry uchráněni: rozsah interakce je stanoven a má omezený horizont po jehož skončení není koučovaný nikterak vázán.

---

nejistoty a zmatku, skoro neschopnosti se rozhodovat.“ tamtéž. Není divu, že doprovázený, který o doprovázení stojí, ale prakticky neudělá ani krok, vede k frustraci doprovázejícího.

³⁵⁶ Srov. „...aby se [duchovní otec] nestal vězněm nebezpečného vztahu, který už nesměruje k původnímu cíli ...“ tamtéž, s. 624.

5. **Naivita** – protože se duchovní doprovázení může pohybovat na hranici psychiatrie, exorcismu, práva a jiných aspektů, mohou doprovázející vstoupit na území, které je mimo jejich kompetence³⁵⁷. Jinou formou naivity je přecenění doprovázeného. Naproti tomu koučování stanovuje své hranice jednoznačně koučovací dohodou a přecenění sil se předchází tím, že si akce stanovuje koučovaný sám.
6. **Přehnaná snaha o ortodoxii** – doprovázející může přitahovat nějaký méně důležitý aspekt víry³⁵⁸. Zdůrazňování tohoto aspektu může poškodit jejich doprovázené. Koučování ovšem nabízí otevřené prostředí, kde jsou hranice stanoveny v dohodě a etickém kodexu. V těchto mezích se koučovaný může a má vydat směrem, který je mu vlastní.
7. **Snaha o důležitost** – úspěšné doprovázení je spojeno s pocitem důležitosti a uspokojení. Úskalím může být, že se tyto pocity stanou důležitější než doprovázený. Koučování přenáší veškerou odpovědnost na koučované a pouze zrychluje cestu, po které by se vydali tak jako tak. Proto je úspěch přičítatelný především jim.

6.3. Koučování v duchovním doprovázení je problematické

Po tomto afirmativním shrnutí by se mohlo koučování jevit jako vynikající přístup k duchovnímu doprovázení. Jenže každý užitečný nástroj či přístup je problematický, je-li absolutizován³⁵⁹. Proto je třeba tyto závěry číst kriticky cestou popření. Koučování totiž může v duchovním doprovázení způsobit více škody než užitku:

---

³⁵⁷ Požadavek na uznání hranic byl v duchovním doprovázení již zkoumán, srov např. „Jestliže kněz psycholog provádí psychoterapii, není vhodné, aby zároveň vykonával duchovní vedení.“ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*, s. 619–620.

³⁵⁸ Srov. též „Správnému duchovnímu vedení se protíví snaha duchovního vůdce ukládat svou vlastní spiritualitu a spiritualitu své řeholní rodiny vedeným duším.“ tamtéž s. 624.

³⁵⁹ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*, s. 117.

1. **Zaměření na silné jedince** – koučování zaměřené na posloupnost cíl – akce – úspěch předpokládá práci s aktivními a samostatnými osobnostmi, které mají již nějakou mravní úroveň. Zmatení a vyčerpaní lidé neprojdou touto branou, což odporuje radikální výzvě zájmu o každého, zejména o slabé a nemožící³⁶⁰.
2. **Ztráta obsahu** – je-li obsah plně v rukou doprovázeného, doprovázející nemá, jak by nabídl nové téma, perspektivu či argument autoritativně. Někdy doprovázený potřebuje slyšet od církve jasné ano či jasné ne, nikoliv jen zaobalený názor³⁶¹. Navíc na některých úsecích duchovní cesty je příhodné zrychlit tím, že bude přijata určitá spiritualita a její odpovídající postupy.
3. **Chlad a odtazitost** – pakliže se duchovní vedoucí chrání formálními dohodami, úředními hodinami či dokonce poplatky, interakce s nimi se může stát chladnou, postrádající jakékoliv známky bratrství³⁶².
4. **Orientace na pohodlí** – pokud jsou maximální životní spokojenost doprovázejícího³⁶³ a příznivé okolnosti, nutnou podmínkou doprovázení, pak vůbec žádné doprovázení nemusí začít ani tam, kde by to bylo žádoucí.

---

³⁶⁰ Srov. Mt 25,31–46. Důležitost nejposlednějších spočívá v tom, že „lidská bída je zřetelným znamením toho, že člověk je slabý a potřebuje spásu“ KKC, 2448. a také KSNC, 183. Koučování je pomocí ke svépomoci a jako takové odpovídá zásadě subsidiarity (srov. KSNC 185–188), což ovšem nese riziko: „Subsidiarita bez solidarity upadá totiž do sociálního partikularismu.“ *Caritas in veritate*, čl. 58.

³⁶¹ Srov. „Je jisté, že rozhovor musí vážně a náležitě využívat náboženských prostředků, že se nesmí zastavit u naslouchání, třebaš chápavého a blahovolného, ani nesmí zůstat při pouhé ‚neutralitě‘. Musí nabídnout pozitivní prvky, objasnění, mravní a náboženské hodnoty.“ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*, s. 622.

³⁶² Kriticky o kněžích, kteří úzkostlivě střeží svůj osobní čas, srov. *Evangelii gaudium*, čl. 81.

³⁶³ Orientaci na pohodlí a komfort spojuje papež František s problematikou zesvětštění, srov. *Evangelii gaudium*, čl. 93–97.

5. **Alibismus** – příliš jasné nastavení hranic může vést doprovázejícího ke ztrátě přičitatelnosti a s tím souvisejícího odosobnění³⁶⁴. Doprovázený pak může mít pocit, že není vnímán jako celá osobnost³⁶⁵.
6. **Ztráta barevnosti** – pokud doprovázející maximálně respektuje vlastní cestu doprovázeného, aniž by zmiňovat vlastní zkušenost, oblíbené knihy atd., interakce může postrádat opravdovost a vést k dezorientaci doprovázeného³⁶⁶.
7. **Ztráta dobrodružství** – pokud doprovázející neuvažují úspěch svých svěřenců také za vlastní, může se jejich motivace posunout od „přivést k Bohu“ k „provozovat duchovní doprovázení“³⁶⁷.

6.4. K moudrému použití koučování v duchovním doprovázení

Koučování tedy má určitá úskalí, má-li být použito v duchovním doprovázení. Uvažujeme-li po afirmativním a negativním kroku třetí stupeň analogie jsoucna³⁶⁸, tedy krok nejvyšší míry, dospíváme k závěru, že koučování je užitečné pro duchovní doprovázení do té míry, do jaké se skloní před Bohem, který je pro jakékoliv duchovní doprovázení zásadní. Podívejme se na to detailněji ve výše diskutovaných sedmi oblastech:

1. **Rozmanitost přístupů** – je třeba přijmout, že neexistuje jeden univerzální způsob duchovního doprovázení³⁶⁹. Víme, že existují duchovní cvičení i pravidelné rozhovory. Některé z nich jsou spjaty s určitou spiritualitou a řídí se vlastními pravidly. Některé jsou dokonce

³⁶⁴ Srov. *Evangelii gaudium*, čl. 80 a 82.

³⁶⁵ Srov. „Jak je známo, jednotlivec není vždy schopen sám se úplně ukázat a vychovatel zastupuje dozrávající rozum a vůli, která nejsou dosud uspořádány k odpovědnosti za skutky... Avšak role heteronomie je prozatímni.“ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*, s. 619.

³⁶⁶ Srov. „Dnes... vnímáme výzvu k tomu, abychom objevili a sdíleli mystiku společného života“. *Evangelii gaudium*, čl. 87.

³⁶⁷ Srov. „...takže věnují větší pozornost organizaci než lidem.“ *Evangelii gaudium*, čl. 82.

³⁶⁸ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*, s. 108–114; 99–106.

³⁶⁹ Srov. *Slovník spirituality*, s. 620–625.

výlučné pro řeholní komunity. Součástí spektra jsou oblasti pastorační, které hraničí s charitativní prací. V tomto kontextu může mít koučovací přístup své místo, zejména když bude v živém dialogu s ostatními formami a bude je respektovat jako součást bohatství církve.

2. **Hierarchie pravd** – doprovázející by měl mít na zřeteli, že některé pravdy víry mají vyšší důležitost než jiné³⁷⁰. Solidní znalost hierarchie pravd víry umožní rozlišit, kdy být trpělivý, kdy naznačit jiný směr, kdy být striktní či dokonce ukončit doprovázení. Závaznost některých pravd, konkrétněji nadřazenost magisteria jedinci, je jednou z podstatných preventivních přebujelých projevů duchovního doprovázení³⁷¹. Zároveň je třeba mít na paměti, že i doprovázený má podíl na smyslu pro víru³⁷².
3. **Pravidla harmonie** – duchovní doprovázení může být harmonizováno pravidly, ať již psanými či nepsanými, k užítku doprovázejícího i doprovázeného. Doprovázející jistě mají právo stanovit, kdy jsou dostupní. Mají pak takový rozvrh dodržovat a pokud možno nabídnout pro setkávání přátelské prostředí. Součástí dynamiky doprovázení a harmonizace je skutečnost, že duchovní doprovázení někdy skončí a doprovázející vezme na vědomí, že se doprovázený vydá vlastní cestou³⁷³.
4. **Přiměřené tvůrčí nepohodlí** – duchovní doprovázení by mělo vytvářet zvládnutelnou úroveň nepohodlí, které by motivovalo doprovázeného k myšlení o nových způsobech, jak se postavit určité situaci. Mělo by

---

³⁷⁰ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*, s. 99–106.

³⁷¹ Srov. OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorační pluralitní společnost*, s. 207.

³⁷² „Podle svatého Tomáše věřící, byť by byl bez teologické kompetence může, ba dokonce musí díky síle *sensus fidei* odporovat svému biskupovi, pokud hlásá něco nepravověrného.“ *Sensus fidei*, čl. 63.

³⁷³ Jistou analogií je krátké a dočasné setkání apoštola Filipa s etiopským dvořanem. Srov. Sk 8,26–40. Srov. též „Smyslem tohoto zázraku bylo, že se dvořan nemá zabírat lidským nástrojem svého obrácení, ale Bohem samotným.“ MACDONALD, William. *Das neue Testament*, s. 516.

nabízet prostor, kde se životní příběh doprovázeného bere vážně a kde je možné nacházet cesty, jak do něj aktivně zasahovat³⁷⁴.

5. **To nejlepší podle svých možností** – doprovázející by měli nabídnout maximum a měli by být sami lidmi dynamickými³⁷⁵. Na tomto poli by měli být lidé klidní i odvážní. V jiných oblastech by měli prokázat pokoru a laskavě nasměrovat doprovázeného na další odborníky. S tím souvisí také postoj trpělivosti a vytrvalosti³⁷⁶.
6. **Autenticita a svoboda** – doprovázející by měli být autentickými lidmi z masa a kostí a do přijatelné míry hovořit o svých životech, cestách, zážitcích a zkušenostech³⁷⁷. Měli by být zároveň opatrní, aby doprovázené neuvodili do rozpaků či nemanipulovali svou osobností jejich svobodu³⁷⁸. Nicméně by měli být příkladem plného, skutečného, tedy i někdy nesnadného života s Bohem.
7. **Bůh jako klíčový účastník** – duchovní vedoucí by si měli být vědomi, že doprovázení má ještě jednoho účastníka s výsostným postavením: Boha jako iniciátora, pomocníka, cestu i cíl³⁷⁹. Proto jsou doprovázející účastni jedinečného tajemství. Nejsou však jeho vlastníky. Zároveň je

---

³⁷⁴ „Osoba neexistuje bez svého příběhu, v němž se odehrává a zjevuje, zároveň ale tento příběh v čase jako jeho svobodná a odpovědná spolutvůrkyně a interpretka překračuje.“ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*, s. 74.

³⁷⁵ Srov. DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*, s. 618.

³⁷⁶ „V každém případě se zdatný doprovázející neuchyluje k fatalistickým postojům či malomyslnosti. Vždycky povzbuzuje k ochotě nechat se léčit, povstat, obejmout kříž, všeho zanechat a vždy znovu se vydávat hlásat evangelium.“ *Evangelii gaudium*, čl. 172.

³⁷⁷ „Pokud někdo klade na jednu stranu svou povinnost a na druhou stranu svůj soukromý život, všechno mu zsedne a začne ustavičně vyhledávat uznání anebo hlásit své vlastní nároky.“ *Evangelii nuntiandi*, čl. 273.

³⁷⁸ Příkladem autentického učení ve spojení se svobodou je Ježíšovo „Kdo chce...“ či „Chceš-li...“ srov. DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*, s. 622.

³⁷⁹ „Třebaže to zní samozřejmě, musí duchovní doprovázení vždy směřovat k Bohu. ... Doprovázení by pak bylo kontraproduktivní, kdyby přestalo být putování s Kristem k Otci a stalo se jakousi terapií, jež by uzavřenost lidí do vlastní imanence jen umocňovala.“ *Evangelii gaudium*, čl. 170.

důležité, aby duchovní doprovázení bylo zakotveno v Tradici³⁸⁰ a bylo živeno svátostným životem³⁸¹. Citlivost na Boží blízkost se může lišit i vyvíjet u doprovázejícího i doprovázeného, může procházet také zkouškami a temnotou, což je také potřeba přiměřeně zohlednit. Když mluvíme o Bohu jako o klíčovém účastníku, nelze si myslet, že by do duchovního doprovázení explicitně promlouval. Je ovšem třeba mít Boha podle svých možností na zřeteli.

Z uvedeného dospíváme ke dvěma hlavním závěrům. Především je zde nutnost zachovat odlišení profesionálního koučování od duchovního doprovázení. Jde o svébytný obor s vlastními metodami. Jak jsme zkoumali v páté kapitole, je možné podobně jako u křesťanských psychoterapeutů či křesťanských lékařů hovořit i u křesťanských koučů o specifitějším rámci jejich působení. Směšování pak může vést mimo jiné k poněkud křečovitému hledání biblických argumentů i obsahů koučování, jak jsme tomu byli svědky při diskusi o chápání koučovacích kompetencí podle CCNI ve třetí kapitole.

Druhým podstatným závěrem je, že koučovací přístup může být do jisté míry obohacem pro duchovní doprovázení jako takové, přičemž posun od duchovního vedení k duchovnímu doprovázení, který je fenoménem posledních desetiletí, tento názor potvrzuje. Zároveň je zde riziko formalismu, nezdravé neutrality a ztráty obsahu. Uplatnění koučování v duchovním doprovázení tedy musí být pevně zakotveno v Bohu i v církvi, aby bylo doprovázením vpravdě duchovním a křesťanským.

---

³⁸⁰ „Nekontrolovatelné vnášení novot do společenství života a víry, i když je doporučuje úspěch v rozmanitých jiných kruzích, je často příčinou rozrušení a dezorientace v procesu pokoncilní obnovy.“ DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*, s. 625.

³⁸¹ Srov. OPATRŇY, Aleš. *Pastorace v pluralitní společnosti*, s. 208.

Závěr

Hlavní výsledky práce

Tato práce představila koučování jako rozvíjející se obor zaměřený na osobní rozvoj, efektivní komunikaci a úspěšné dosahování cílů. Svůj původ má ve sportu, ale v současné době se opírá o poznatky z mnoha disciplín. Kromě profesionálních koučovacích vztahů nachází své uplatnění také jako efektivní nástroj komunikace obecně, specificky pak zejména v oblasti managementu. Zároveň tato práce odlišila koučování od jiných forem pomoci člověku, jako je terapie či poradenství.

Bylo ukázáno, že principy koučování lze nalézt na mnoha místech v pramenech teologie, a to zejména v souvislosti s lidskou svobodou a nedirektivním přístupem. Stěžejním poznatkem může být to, že hlavní argument pro rozvoj a uplatnění koučování, tedy posun od direktivního k nedirektivnímu přístupu, do značné míry koresponduje s posunem od Starého Zákona k Novému Zákonu.

Existuje řada koučovacích škol. Zaměřili jsme se na východiska čtyř směrů, které aktivně působí v České republice a seznali jsme, že mají velmi blízko k názorovým proudům New Age. Podrobně jsme zkoumali školu Davida Rocka, tedy koučování na základě neurověd, a zjistili jsme, že většina východisek je s křesťanstvím harmonizovatelná. Největší napětí spočívá pak v tom, že tato škola zastává pozici pelagianismu, tedy v odmítání dědičného hříchu. Práce se pokusila na toto napětí předložit teologickou odpověď: Rock nepopírá etický rozměr ani osobní odpovědnost. Teologicky řečeno, není v rozporu s koncepcí osobního hříchu. Zároveň předkládá koučování, což znamená, že člověk na své cestě může potřebovat asistenci, aby překonal negativní věci vnitřní i vnější. Třebaže tato asistence má být nedirektivní, zůstává asistencí. Rock také zdůrazňuje, že správná životní orientace a úspěšné naplňování osobního potenciálu spočívá v hodnotách. Pokud tedy nahradíme

Rockův příklon k pelagianismu faktem lidské důstojnosti (člověk je z podstaty dobrý), potřeby růstu (dané nejen faktem dědičného hříchu, ale také dorůstáním k Boží podobě) a tím, že křesťan v rámci legitimního pluralismu může ve svých osobních hodnotách mít své vlastní důrazy, pak je zřetelné, že k ose, kterou Rock rozvíjí, existuje souběžná a velmi blízká osa, která vychází z výlučně křesťanských východisek. Na obecné úrovni je tedy koučování, ať již aktivní či pasivní, pro věřícího myslitelné.

Podobně jako jakákoliv jiná činnost také koučovací praxe nese řadu praktických etických otázek. Předložená práce se některým z nich věnovala a nabídla určitá vodítka, jak k nim přistupovat. S odkazem na nejnovější teologickou literaturu bylo poukázáno, že Etický kodex Mezinárodní federace koučů navzdory svým kvalitám a stálému vylepšování nemůže nahradit skutečně osobní odpovědnost.

Práce zkoumala potenciál koučování pro život církve. Bylo ukázáno, jak koučovací přístup může pomoci při řešení obtížných aspektů duchovního doprovázení, zejména pokud jde o odpovědnost doprovázeného a vymezení hranic. Zároveň podrobila koučovací přístup v duchovním doprovázení kritickému pohledu, například otázkami přílišné profesionalizace či ztráty autentického křesťanského obsahu. Práce se nakonec pokusila se nabídnout jako vyvážený pohled přiměřeně samostatné směřování k Bohu.

Otevřená témata

Práce se rovněž mnoha otázkám nevěnovala. Z hlediska fundamentální teologie by mohlo být žádoucí hlouběji prozkoumat vztah koučování přes New Age ke svobodnému zednářství či scientologii, které mají také zdánlivě ušlechtilé humanistické cíle, ale ve skutečnosti nejsou pro církve přijatelné. Pokud jde o teologickou antropologii ve spojení se soterologií, nabízí se v daném kontextu systematictější prozkoumání problematiky lidské svobody a také vztahu těla a duše, místo které Rock a Pageová hovoří o mysli. Dalším

námětem je na základě ověření východisek dokončit celou revizi koučování podle mozku, tedy až na úroveň jednotlivých praktických metod. V předložené práci jsme se nedotkli všech uvažovaných etických otázek koučovací praxe (např. získávání nových klientů). Zajímavým tématem by mohlo být zkoumání vztahu mezi koučováním a některými křesťanskými spiritualitami, například pokud jde o ignaciánské rozlišování.

Konečně by bylo užitečné se konkrétněji zaměřit na koučování jako na samostatný nástroj, který může usnadnit etická rozhodování, protože je ze své podstaty činností, která zkoumá dobré a zlé z hlediska jednání.

Seznam použitých zkratek

CCNI	Christian Coaches Network International (Mezinárodní síť křesťanských koučů)
DV	<i>Dei verbum</i> , dogmatická konstituce 2. vatikánského koncilu o Božím zjevení
EMCC	European Mentoring and Coaching Council (Evropská rada pro mentorování a koučování)
GS	<i>Gaudium et spes</i> , pastorální konstituce 2. vatikánského koncilu o círvi v dnešním světě
ICF	International Coach Federation (Mezinárodní federace koučů)
KKC	<i>Katechismus katolické církve</i>
KSNC	<i>Kompendium sociální nauky církve</i>
LG	<i>Lumen gentium</i> , dogmatická konstituce 2. vatikánského koncilu o církvi
OT	<i>Optatam totius</i> , dekret 2. vatikánského koncilu o výchově kněží
ST	<i>Summa theologiae</i> , Teologická summa

Seznam literatury

Literatura o koučování a osobním rozvoji

- CNNI. *Christian Coaches Network Intl Code of Ethics* [2016-05-30].
<<http://www.christiancoaches.com/about/codeofethics.htm>>
- CCNI. *The Competencies* [2016-05-30]. <<http://www.christiancoaches.com/about/christian-coaching-competencies.htm>>.
- ICF. *IFC Core Competencies Rating Levels* [2016-06-11].
<<https://www.coachfederation.org/files/IndCred/ICFCompetenciesLevelsTable.pdf>>.
- ICF ČR. *Co je ICF koučink* [2015-05-30]. <<https://www.coachfederation.cz/cz/pro-klienty/co-je-icf-koucink.html>>.
- ICF ČR: *Etický kodex* [2016-05-30]. <<https://www.coachfederation.cz/cz/pro-klienty/eticky-kodex.html>>.
- ICF ČR. *Základní kompetence profesionálního ICF koučování* [2016-05-30].
<<https://www.coachfederation.cz/cz/pro-klienty/kompetence-icf-kouce.html>>.
- BLUCKERT, Peter. *Gestalt Coaching: Right Here, Right Now*. New York: Open University Press, 2015.
- CARDON Alain: *Masterful Systemic Coaching*. Paříž: Metasysteme Coaching, 2014.
- DVOŘÁK, Ladislav. *Koučové jsou následovníci Prométhea* [2016-05-30].
<<http://www.koucinkportal.cz/ladislav-dvorak-koucove-jsou-nasledovnici-promethea/>>.
- FRANKL, Viktor Emanuel. *O smyslu smrti* [2016-04-30].
<<http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/O-smyslu-smrti-Viktor-E-Frankl.html>>

- FRANKL, Viktor Emanuel. *Postojové hodnoty* [2016-04-30].
<<http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/Postojove-hodnoty-Viktor-E-Frankl.html>>.
- FRANKL, Viktor Emanuel. *Psychoterapie a náboženství – hledání nejvyššího smyslu*. Brno: Cesta, 2006.
- INGERSOL Elliot – O'NEIL Brian: Gestalt Therapy and Spirituality. In WOLDT Ansel – TOMAN Sarah: *Gestalt Therapy: History, Theory, and Practice*, Sage, Londýn, 2005.
- MOHAUPOVÁ, Eva. *Týmový koučink*. Praha: Portál, 2013.
- ROCK, David. *Coaching with the Brain in Mind*. Hoboken: Wiley, 2009.
- ROCK, David. *Jak pracuje váš mozek*. Praha: Pragma, 2010.
- ROCK, David. *Leadership s klidnou myslí*. Praha: Pragma, 2009.
- SCHLEGEL, Helmut. *Duchovní koučink*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014.
- TANGEN, Karl Inge. Integrating Life Coaching and Practical Theology without Losing our Theological Integrity. *Journal of biblical perspectives in leadership* 2011, roč. 3, č. 1, s. 13–21.
- VAUGHAN Frances: The Transpersonal Perspective: A Personal Overview. *The Journal of Transpersonal Psychology*, 1982. roč. 14, 37–45.
- WHITTINGTON, John. *Systemic Coaching and Constellations: An Introduction to the Principles, Practices and Application*. Londýn: Kogan Page, 2012.
- WITHMORE, John. *Koučování*. Praha: Management Press, 2009.
- WITHMORE John – EINZIG Hetty. Transpersonal coaching, in: PASSMORE Jonathatn: *Excellence in Coaching – The Industry Guide*, Kogan Page, Londýn, 2010.

Církevní dokumenty

- I. Vatikánský koncil. *Dei filius*. In *Dokumenty Prvního vatikánského koncilu*. Praha: Krystal OP, 2006.
- II. Vatikánský koncil: Dokumenty II. vatikánského koncilu. Praha: Zvon, 1994.
- BENEŠ, Josef. *Český misál*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1977. s. 302.
- BENEDIKT XVI. *Caritas in veritate – encyklika o integrálním rozvoji v lásce a pravdě*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.
- FRANTIŠEK. *Discorso del Santo Padre Francesco in occasione dell'inaugurazione di un busto in onore di Papa Benedetto XVI (27.10.2014)* [2016-06-11].
<https://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/october/documents/papa-francesco_20141027_plenaria-accademia-scienze.html>.
- FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium – apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě*. Praha: Paulínky, 2014.
- JAN PAVEL II. *Teologie těla*. Praha: Paulínky, 2006
- MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Křesťanství a ostatní náboženství*. Krystal OP, 1999.
- MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Sensus fidei v životě církve*. Praha: Krystal OP, 2015.
- Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995.
- PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE. *Bible a morálka – biblické kořeny křesťanského jednání*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.
- PAPEŽSKÁ RADA PRO KULTURU A PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG. *Ježíš Kristus, nositel živé vody – Křesťanské zamyšlení nad New Age*, Praha: Česká biskupská konference, 2003.

PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRAVEDLNOST A MÍR. *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi – apoštolská exhortace*. Praha: Zvon 1990.

Ostatní teologické a jiné zdroje

ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc: Refugium, 2007.

AUSTRIACO, Nicanor. *Pope Francis on Evolution, Creation, and Magic* (6.11.2014) [2016-04-30]. <<http://biologos.org/blogs/archive/pope-francis-on-evolution-creation-and-magic>>.

BERGOGLIO, Jorge Mario. *Zkaženost a hřích*. Praha: Paulínky, 2014.

BUBER, Martin. *Já a ty*. Praha: Kalich, 2005.

DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

HANNAM, James. *God's Philosophers*. Londýn: Icon Books, 2010.

HELLER, Jan – PRUDKÝ, Martin. *Obtížné oddíly knih Mojžíšových*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

HÄRIG, Bernard. *Frei in Christus – Moraltheologie für Praxis des christlichen Lebens*. Freiburg: Herder Verlag, 1982.

LATOURELLE, René. *Rilevazione e teologia*. Řím: Cittadella, 1996.

LUBCZYK, Hans. *Das Buch Jesaja – Teil II*. Lipsko: St. Beno-Verlag, 1971.

KANY, Roland. *Augustins Trinitatsdenken: Bilanz, Kritik Und Weiterführung Der Modernen Forschung Zu De Trinitate*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007.

KAŠE, Josef. *1K 10,31-11,1*, České katolické biblické dílo [2016-06-11]. <<http://biblickedilo.cz/bible-v-liturgii/liturgicky-rok-b/1-k-1031-111/>>.

KURLAND, Bob. *Quantum mechanics and the Real Presence - What reality should we believe?* (28.9.2013) [2016-04-30]. <<http://rationalcatholic.blogspot.com/2013/09/quantum-mechanics-and-real-presence.html>>

- KWASNIEWSKI, Peter. Determined to Deny Your Freedom. *Catholic Answers Magazine* 2008, roč. 19, č. 4.
- NOVOTNÝ Adolf. *Biblický slovník*. Praha: Česká biblická společnost, 1992.
- MACAULAY, Michael – ARJOON, Surendra. An Aristotelian-Thomistic Approach to Professional Ethics. *Journal of Markets & Morality* 2013, roč. 16, č. 2, 507–527.
- MACDONALD, William. *Kommentar zum Neuen Testament*. Bielefeld: Christliche Literatur-Verbreitung, 1992.
- OPATRŇÝ, Aleš, *Cesty pastorače v pluralitní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.
- OPATRŇÝ, Aleš. *Malý kurs pastorače* [2016-05-30]. <<http://www.pastorače.cz/Clanky/Maly-kurz-pastorače-19-Chyby-a-nebezpečí-ublizení-pri-duchovnim-doprovazeni.html>>.
- POLKINGHORNE, John. *The Trinity and an Entangled World: Relationality in Physical Science and Theology*, Grand Rapids: Eerdmans, 2010.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria – Struktury myšlení v dogmatické teologii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi – Náčrt trinitární teologie*: Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš Kristus, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš Kristus – Pravda dějin, Trojiční a christologická teologie dějin*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Teologie služby*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*. Praha: Karolinum, 2008.

SALZMAN, Todd. *What Are They Saying About Catholic Ethical Method?*
Mahwah: Paulist Press, 2003.

SINGER, Zdenko. *Poselství Nebeského Otce*. Praha: Verité, 1992.

ŠPRUNK, Karel. Tomáš Akvinský o zákonech, In TOMÁŠ AKVINSKÝ.
O Zákonech v Teologické sumě. Praha: Krystal OP, 2004.

TOMÁŠ AKVINSKÝ. *O Zákonech v Teologické sumě*. Praha: Krystal OP,
2004.

WEBER, Helmut. *Všeobecná morální teologie*. Praha: Zvon, 1998.

Internetové odkazy

Formy kurzu [2016-05-30]. <<http://www.adcm.cz/metody-kurzu>>.

Občanské sdružení Beruška HB [2016-05-30]. <<http://www.beruskahb.cz>>.